

RAPPORTAGE

Evaluatieonderzoek Waardevermeerderingsregeling

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Inhoudsopgave

1 Status van het rapport en leeswijzer	3
1.1 Leeswijzer	3
DEEL I - Conclusies en besluit	4
2 Conclusie	5
2.1 Toetsing hypothesen	5
2.2 Besluit	10
DEEL II - Achtergrondrapport	10
3 Inleiding	12
3.1 Aanleiding en doel	12
3.2 Hypothesen	12
3.3 Aanpak onderzoek	13
4 Achtergrond en gebruik van de WVM-regeling	15
4.1 Tekst van de WVM-regeling (2017)	15
4.2 Effectgebied	16
4.3 Gebruik van de WVM-regeling	17
4.4 Gesubsidieerde maatregelen	19
4.5 Doeltreffendheid: zonne-energie	20
4.6 Doelmatigheid	27
5 Ervaringen aanvragers en niet-aanvragers	28
5.1 Bekendheid en aanvraag	28
6 Bevindingen van experts	30
6.1 Gebruik van de regeling	30
6.2 Impact van de regeling	31
6.3 Ter afsluiting	33
7 Bijlage I – Voorgeschiedenis (2014-2016: provinciale interimregeling)	34
8 Bijlage II – WVM-subsidie per woning	37
9 Bijlage III – De stuwmeerregeling juli 2019	39
10 Bijlage IV– resultaten vragenlijstonderzoek	42
10.1 Nota bene	42
10.2 Achtergrond	42
10.3 Bekendheid met (het aanvragen van) de waardevermeerderingssubsidie	48
10.4 Keuze voor de WVM-regeling ('de EUR 4000 regeling')	50
10.5 Verduurzaming door WVM-regeling	53
10.6 Slotopmerkingen	54
11 Bijlage V - Gemeentelijke herindelingen	55

1 | Leeswijzer

Dit betreft de rapportage van het evaluatieonderzoek Waardevermeerderingsregeling (vanaf hier: WVM-regeling). Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoek- en adviesbureau Enneüs in samenwerking met Stichting voor Beleidsanalyse en Bestuursondersteuning (StiBaBo).

1.1 Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel worden de vooraf opgestelde hypothesen getoetst op basis van de bevindingen voortkomend uit dit onderzoek. Op basis van de toetsing van de hypothesen wordt een eindoordeel door de onderzoekers geformuleerd.

Het tweede deel bestaat uit de rapportage van bevindingen. Dat begint met een inleidend hoofdstuk (Hoofdstuk 3) waarin toelichting wordt gegeven op de aanleiding voor het onderzoek, het doel van het onderzoek en de aanpak. Hoofdstuk 4 geeft cijfermatig inzicht in het gebruik en de impact van de regeling. Hoofdstuk 5 geeft op basis van vragenlijstonderzoek en interviews met inwoners inzicht in de ervaringen van aanvragers en in beperkte mate van niet-aanvragers van de regeling. Tot slot geeft Hoofdstuk 6 de bevindingen van geïnterviewde experts weer. In de bijlagen wordt achtereenvolgens ingegaan op de voorgeschiedenis van de WVM-regeling, de subsidie per woning, de stuwmeerregeling uit juli 2019 en de resultaten van het vragenlijstonderzoek.

DEEL I

Conclusies en eindbesluit

2 | Conclusie

Dit onderzoek had als doel gefundeerde besluitvorming over het vervolg van de WVM-regeling mogelijk te maken. Dit is gedaan door de doelmatigheid, doeltreffendheid en maatschappelijke impact van de WVM-regeling in kaart te brengen. Daarbij hanteren wij de onderstaande uitgangspunten:

- De WVM is doelmatig wanneer de doelen worden bereikt met een geringe inzet van middelen. Daarbij wordt in eerste instantie gedacht aan beheersbare apparaatskosten bij de toepassing van de regeling. In tweede instantie is het van belang dat de toepassing van de regeling zonder noemenswaardige onderbrekingen op een rechtmatige wijze kan plaatsvinden.
- De WVM is doeltreffend wanneer de regeling bijdraagt aan het herstel van vertrouwen, wanneer de subsidiemogelijkheid wordt ervaren als een compensatie voor ervaren overlast en wanneer de toepassing van de regeling bijdraagt aan een verhoging van de duurzaamheid van het woningenbestand in het door aardbevingen getroffen gebied.
- De regeling heeft maatschappelijke impact wanneer de tot stand gebrachte maatschappelijke verandering blijvend is en niet weer wegvalt zodra de subsidie niet meer wordt verstrekt.

Om tot een eindoordeel over de doelmatigheid, doeltreffendheid en maatschappelijke impact te komen zijn hypothesen opgesteld en die in de volgende paragraaf worden getoetst.

Een tweede, meer algemene, doelstelling bij een evaluatieonderzoek is het genereren van kennis dat kan worden ingezet voor nieuwe of aanpassing van bestaande wet- en regelgeving.

2.1 Toetsing hypothesen

2.1.1 Doelmatigheid

Hypothese 1: De WVM-regeling is na verloop van tijd minder doelmatig geworden

In het eerste jaar van de uitvoering (2017) waren de apparaatskosten relatief hoog (5,6% van de totale programma-uitgaven, Tabel 4.11). In de twee jaren daarop waren de apparaatskosten aanmerkelijk lager (rond 1,3%, Tabel 4.11). De totale uitvoeringskosten als percentage van de uitbetaalde subsidie komt neer op 2,2%. Door de Algemene Rekenkamer wordt voor de kosten van het uitvoerende apparaat, in dit geval SNN, een norm van 4% gehanteerd. De uitvoering van de WVM-regeling is na verloop van tijd meer doelmatig is geworden. De hypothese kan daarmee worden verworpen.

Hypothese 2: De WVM-regeling wordt rechtmatig toegekend

De wettelijke grondslag voor het handelen van het SNN is gebaseerd op de ministeriele regeling WVM. Een eerste punt van aandacht is dat de regeling langer van toepassing is geweest dan het maximum van vijf jaar dat daar volgens de Comptabiliteitswet voor staat. Op zich is het mogelijk om bij een ministeriele regeling op verzoek van de Kamer te verlengen, maar dat besluit is genomen zonder dat er een evaluatie beschikbaar was. Dit kan het SNN niet worden aangerekend.

Doordat zowel de looptijd als het subsidieplafond zes keer werd verlengd, hoefden er om deze reden geen aanvragen geweigerd te worden. Gemiddeld worden 12% van de aanvragen geweigerd (Tabel 4.8). Dit duidt op een soepele toekenning. Helaas bleek het niet mogelijk de grond van de weigering inzichtelijk te maken op basis van de beschikbare informatie. Het aantal bezwaarschriften bedraagt niet meer dan 3% van de geweigerde aanvragen (Tabel 4.9). Dit duidt op weinig conflicten en geschillen rond de subsidieverlening. De regeling heeft weliswaar zes wijzigingen gekend, maar deze waren zonder uitzondering in het voordeel van de aanvragers.

Het SNN is er niet in geslaagd om binnen acht weken voor de helft van de aanvragen een besluit te nemen binnen de wettelijke termijn. De mediane duur was gemiddeld 48 werkdagen (Tabel 4.10), hetgeen betekent dat de helft van de aanvragers meer dan negen weken heeft moeten wachten op een beslissing over de aanvraag. Uit intern controle-onderzoek uitgevoerd door het SNN zelf, komt naar voren dat de subsidie werd vastgesteld en uitgekeerd zonder dat zeker was of de begunstigde de voorgestelde maatregel wel had uitgevoerd (verantwoording besteding budget). Dit duidt op goed vertrouwen, maar herbergt ook een risico van oneigenlijk gebruik. Per saldo kan gesteld worden dat er sprake is van een soepele, klantvriendelijke regeltoepassing. Bij gesproken experts leeft echter de overtuiging dat er nagenoeg geen oneigenlijk gebruik is gemaakt van de regeling. De reden daarvoor is, dat aanvragers pas recht op de WVM hebben nadat schade bij hen is vastgesteld en uitgekeerd.

Kortom, het kan niet geheel worden uitgesloten dat WVM-subsidie onrechtmatig is toegekend, maar gelet op het feit dat men eerst moet kunnen aantonen dat men minimaal €1.000 euro schadevergoeding heeft ontvangen en het lage aantal bezwaarschriften, maakt het onrechtmatig gebruik van de regeling onwaarschijnlijk.

Hypothese 3: Door de regelmatige wijzigingen in het beleid met betrekking tot de aardgaswinning in Groningen en de vergelijkbare regelingen, is het effect van de WVM-regeling moeilijk vast te stellen

Het zicht op de effecten van de WVM wordt vertroebeld door een aantal factoren. De WVM is de opvolger van de provinciale interimregeling. In de eerste plaats resulteert dit erin dat verwachtingen die zijn gewekt door de toepassing van de provinciale interimregeling, doorwerken in de periode dat de WVM-regeling (2017-2025) van toepassing is. In 2015 heeft de 4.000-euro-regeling voor het eerst grote bekendheid gekregen. In de tweede plaats zijn inwoners van het kerngebied die gebruik hebben gemaakt van de provinciale interimregeling uitgesloten van het gebruik van de WVM-regeling van het rijk. Een derde door het beleid geïnitieerde factor is het stuwmeer dat bij het Centrum Veilig Wonen is ontstaan waardoor er geruime tijd geen schadevergoeding aan aanvragers van schadevergoeding kon worden toegekend. Vervolgens werd in de tweede helft van 2019 de zogeheten stuwmeerregeling (de 5.000-euro-regeling) ingevoerd. Dat heeft ertoe geleid dat een melding van schade kon worden omgezet in een vaste schadevergoeding, zonder dat er een herstelplan vastgesteld hoefde te worden en zonder dat een externe deskundige de aangemelde schade had beoordeeld. Deze soepele regeling kreeg grote bekendheid en werd vooral door bewoners met lichte schade omarmd (Bijlage 3, Tabel 9.2). De vervolgstap was het aanvragen van de WVM. Ook die stap werd betrekkelijk vaak gezet.

Deze wijzigingen in het beleid hebben de toepassing van de WVM-regeling in belangrijke mate beïnvloed en daarmee ook het effect mede bepaald. De onderzoekers zijn er in geslaagd het doorkruisend effect van de provinciale regeling (2014-2016), het ontstaan van het stuwmeer (2017-2018) en de doorwerking van de stuwmeerregeling (vanaf 2019) afzonderlijk weer te geven waardoor de onderzoekers ondanks deze ingrijpende wijzigingen het effect van de WVM-2017 hebben kunnen vaststellen (zie hiervoor de toetsing van de hypothesen onder het kopje 'doeltreffendheid').

2.1.2 Doeltreffendheid

Hypothese 4: De WVM-regeling leidt tot erkenning van het leed dat de Groningers ervaren hebben in het gaswinningsdossier

Ongeveer driekwart van de respondenten in het omvangrijke vragenlijstonderzoek geeft aan dat de WVM-regeling bijdraagt aan erkenning van het leed dat Groningers is aangedaan in het gaswinningsdossier (Figuur 10.14)¹. Zij zien de WVM als compensatie voor de overlast door aardbevingen. Experts vermoeden dat een deel

¹ Daarbij moet worden opgemerkt dat in het vragenlijstonderzoek nagenoeg uitsluitend gebruikers van de regeling zijn opgenomen. Inwoners van het gebied die recht hadden op de regeling, maar hier (on)bewust geen gebruik van hebben gemaakt maken nagenoeg geen onderdeel uit van de respondenten.

van de bewoners de subsidiemaatregel als erkenning van het leed beschouwt, maar dat deze ervaring waarschijnlijk niet opgaat voor bewoners met ernstige schade met onvoldedige compensatie.

Hypothese 5: Door de WVM heeft minstens 15% van de woningen in het effectgebied gebruik gemaakt van energiebesparende of energieopwekkende maatregelen

Uit analyse van data blijkt dat in negen gemeenten van het effectgebied de norm van 15%-gebruik wordt overschreden (Tabel 4.6). In Veendam slagen de inwoners erin om voor de helft van hun woningen WVM te verkrijgen. In de volgende gemeenten wordt de 15% norm niet gehaald: Eemsdelta (14% van de woningen), Aa en Hunze (13%), Stadskanaal (2%) en Westerwolde (1%). In totaliteit heeft minstens 15% van de woningen in het effectgebied gebruik gemaakt van energiebesparende of energieopwekkende maatregelen. Daarmee kan de hypothese niet worden verworpen.

Dat de norm van 15% niet wordt gehaald in de gemeenten Aa en Hunze, Stadskanaal en Westerwolde komt doordat in die gemeenten het IMG maar in beperkte mate schadevergoeding heeft toegekend. Dat de norm van 15% in de gemeente Eemsdelta niet wordt gehaald, komt ten dele doordat er voor 2017 al gebruik werd gemaakt van de provinciale regeling en ten dele omdat er na 2017 ook regelmatig sprake was van een vergoeding door het IMG voor vervolgschade waarvoor geen WVM beschikbaar is.

Gesproken experts merken overigens wel op dat nieuwe doelgroepen, zoals kerken, maatschappelijke organisaties en bedrijven nog voor slechts 2% gebruik hebben gemaakt van de regeling. Dit is te verklaren doordat de WVM nog maar zeer onlangs voor deze doelgroep is opgesteld.

Hypothese 6: In gebieden waar meer schade plaatsvindt, zal ook ten opzichte van het aantal schademeldingen vaker gebruik van de WVM-regeling worden gemaakt

Aan de woningen in het kerngebied (Midden-Groningen, Het Hogeland en Eemsdelta) wordt in de periode 2017-2023 per woning gemiddeld 675 euro WVM toegekend. In deze drie gemeenten is de aardbevingsschade het grootst. Dit komt onder meer tot uiting in de vele keren dat inwoners vervolgschade melden. Ook de meer complexe gevallen die om versterking vragen door de Nationaal Coördinator Groningen bevinden zich vooral in dit kerngebied. Aan de Groninger gemeenten die aan het kerngebied grenzen wordt gemiddeld 1.431,- euro per woning WVM-subsidie toegekend (Bijlage II). Aan de woningen in de drie Noord-Drentse gemeenten wordt gemiddeld 1.243,- euro toegekend (Bijlage II). De hypothese die hierboven wordt geformuleerd, wordt dus niet ondersteund. In Bijlage II wordt deze bewering cijfermatig onderbouwd.

Wanneer de door het SNN per gemeente uitgekeerde WVM wordt afgezet tegen de door het IMG per gemeente toegekende schadevergoeding dan is het resulterende beeld niet gelijkmatig (zie de laatste kolom in Tabel 2.1). De drie gemeenten in het kerngebied hebben een lager aandeel in de WVM dan zou corresponderen met het procentueel aandeel dat zij hebben in de schadevergoeding door het IMG. De eerste verklaring is dat het hierbij relatief vaak zal zijn gegaan om zogeheten vervolgschade waarvoor geen toegang tot WVM ontstaat. De tweede verklaring is dat er door reeds een substantieel deel van de inwoners gebruik werd gemaakt van de provinciale interimregeling in de periode 2014-2017, voordat de WVM-regeling in werking trad. In de WVM-regeling is bepaald dat er geen aanspraak op de subsidie kan worden gemaakt wanneer er daarvoor al een provinciale subsidie was ontvangen. Een derde verklaring kan liggen in de Subsidie Verduurzaming en Verbetering Groningen (VVG) Vanaf 10 januari 2022 kregen woningeigenaren in het kerngebied de mogelijkheid beroep te doen op de VVG: de zogeheten €10.000-regeling. Het was voor de VVG geen vereiste dat er in het verleden een vergoeding voor aardbevingsschade was toegekend. Er is een groot beroep gedaan op deze regeling. Het subsidieplafond werd binnen enkele dagen bereikt. In de eerste ronde ontvingen 25.000 woningeigenaren VVG-subsidie. Het is goed mogelijk dat hierdoor in het kerngebied de behoefte om WVM aan te vragen na 2022 is verminderd.

Bij vijf gemeenten is er sprake van een groter aandeel in de WVM dan zou corresponderen met een evenredig aandeel in de schadevergoeding door het IMG. Vooral de gemeente Westerkwartier springt eruit. Via de regionale media waren de inwoners van deze gemeente goed op de hoogte van wat zich aan beleidswijzigingen

afspeelde in het aardbevingsgebied. Dat er in de periode 2017-2024 relatief veel gebruik is gemaakt van de WVM-regeling kan verklaard worden uit het feit dat relatief veel inwoners van deze gemeente(n) hebben gekozen voor de stuwmeerregeling waarbij de opgegeven schade niet werd beoordeeld en er geen herstelplan hoefde te worden ingediend. Bovendien hadden de inwoners van deze vijf gemeenten nog geen gebruik kunnen maken van de provinciale regeling in de periode 2014-2016.

Concluderend kan de hypothese niet worden bevestigd.

Tabel 2.1: Verhouding schadetoekenning en WVM

Gemeenten	Inwonerspercentage van totaal getoonde gemeenten (CBS 2024)	Procentuele verdeling schadetoekenning door IMG 2019-2023	Procentuele verdeling van WVM door SNN 2017-2024	Verskil tussen schadetoekenning en WVM per gemeente in procentpunten
Groningen	38,84%	36,40%	36,50%	-
Midden-Groningen	9,79%	11,20%	7,20%	minus 4 punten
Het Hogeland	7,68%	9,90%	5,00%	minus 5 punten
Eemsdelta	7,19%	9,20%	3,80%	minus 5 punten
Oldambt	6,28%	7,80%	9,10%	plus 1 punt
Veendam	4,39%	6,20%	7,40%	plus 1 punt
Tynaarlo	5,53%	6,10%	8,00%	plus 2 punten
Westerkwartier	10,34%	5,30%	12,40%	plus 7 punten
Noordenveld	5,05%	5,30%	7,10%	plus 2 punten
Pekela	0,79%	1,40%	1,90%	-
Aa en Hunze	4,12%	1,20%	1,60%	-

Bron: CBS, IMG, SNN

Hypothese 7: De WVM-regeling is breed bekend bij de Groningers die van de regeling gebruik kunnen maken

In het toepassingsgebied staat de WVM bekend als de 4.000-euro-regeling. Ook de provinciale interimregeling van 2014-2016 stond indertijd bekend als de 4.000-euro regeling. Als een ingezetene daadwerkelijk een beroep doet op een subsidieregeling mag worden aangenomen dat deze ook bekend is geweest met de regeling. In de periode 2014-2016 hebben de inwoners van het kerngebied voor 31.934 woningen waardevermeerdering aangevraagd. Dat betreft 42.6% van de woningen in dit kerngebied. Dit duidt op brede bekendheid met de oude regeling. In de periode 2017-2023 werd door bewoners van het kerngebied in geringere mate gebruik gemaakt van de WVM-regeling (namelijk 17,9%, Tabel 4.6). We nemen aan dat de inwoners van het kerngebied vooral een actieve herinnering hebben aan de 4.000-euro-regeling van de provincie.

De WVM-regeling van het rijk geniet – gemeten naar het feitelijke aanvraaggedrag – de hoogste bekendheid in Veendam (voor de helft van de woningen werd daar subsidie aangevraagd, Tabel 4.6). Ook in Tynaarlo, Westerkwartier en Noordenveld is de regeling breed bekend geraakt. In Stadskanaal en Westerwolde is de WVM-regeling echter nogal onbekend gebleven.

Uit het vragenlijstonderzoek blijkt dat de meerderheid van de responderende aanvragers van de WVM-regeling bekend is geraakt met de regeling via familie, vrienden, burens en collega's (Figuur 10.9). Ook noemt een belangrijk deel organisaties zoals het IMG, waarbij de IMG-steunpunten in het bijzonder noemenswaardig zijn, SNN of NCG als bron voor informatie over de WVM-regeling. Een beeld dat de gesproken experts onderschrijven: Promotie van de regeling gebeurde niet door de provincie of de gemeenten, maar door 'mond-tot-mondreclame'. Hierdoor is de regeling naar alle waarschijnlijkheid het best bekend onder mensen met een breed en actief netwerk.

Wel worden in de verdiepende gesprekken met experts en aanvragers van de regeling worden echter wel zorgen gedeeld over de toegankelijkheid van de regeling. Zij geven aan dat het gevaar bestaat dat niet iedereen dezelfde kansen krijgt voor toegang tot de compensatieregeling als gevolg van verminderde digitale vaardigheden of taalvaardigheid.

2.1.3 Impact van de regeling

Hypothese 8: De WVM-regeling heeft bijgedragen aan de versnelling van verduurzaming van woningen in het effectgebied.

In twaalf van de dertien gemeenten waar de WVM-regeling in de periode 2017-2024 werd toegepast, ligt het percentage woningen met zonnepanelen hoger dan het Nederlands gemiddelde (Tabel 4.6). In gemeente Tynaarlo, dat een zeer hoog aantal woningen met zonnepanelen kent (Tabel 4.6), is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de WVM-regeling (Tabel 8.1). De WVM-regeling heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de verduurzaming van de woningen in het aardbevingsgebied als we die verduurzaming afleiden uit de opwekking van zonne-energie.

Dat de WVM-regeling heeft bijgedragen aan de versnelling van de verduurzaming in het effectgebied blijkt ook uit het vragenlijstonderzoek. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat zij zonder de subsidie de verduurzamingsmaatregelen zeer waarschijnlijk wel uitgevoerd zouden hebben, maar dat er meer tijd overheen zou zijn gegaan (Tabel 10.6). Ruim een derde van de respondenten zegt dat zij zonder de subsidie de verduurzamingsmaatregelen zeer waarschijnlijk nooit uit zouden voeren. Ook in de verdiepende gesprekken met aanvragers en experts wordt het beeld van een versnelde verduurzaming in het effectgebied onderstreept.

De hypothese kan daarmee niet worden verworpen.

Hypothese 9: De extra compensatie en de ondersteuning bij verduurzaming leidt tot meer vertrouwen in de overheid bij mensen die de WVM hebben ontvangen.

Volgens 48% van de respondenten in het vragenlijstonderzoek draagt de WVM-regeling op een positieve manier bij aan (herstel van) vertrouwen in de overheid (17% van de respondenten vindt dat niet, Figuur 10.14). Wel geeft een deel van de respondenten daarbij aan dat, hoewel de regeling volgens hen in enige mate bijdraagt aan herstel van vertrouwen, een dergelijke regeling geenszins zorgt voor volledige compensatie en dat financiële regelingen een logisch gevolg zijn van het aangedane leed.

Experts noemen dat de subsidieregeling ter compensatie van veroorzaakt leed hoogstens een bevestiging is dat de overheid te vertrouwen is. Op grond van uitspraken van experts mag wel worden gesteld dat de regeling niet voldoende was voor herstel van vertrouwen in de overheid van veel aardbevingssslachtoffers.

Het stopzetten van de regeling zou volgens enkele experts leiden tot verlies van vertrouwen in de overheid. Hoewel er inmiddels een vergelijkbare regeling bestaat (maatregel 29 uit Nij Begun), is deze volgens de experts complexer, minder breed, minder toegankelijk en duidelijk gericht op de energietransitie zonder tegemoet te komen aan aangedane overlast².

Het is lastig te zeggen of de compensatie en ondersteuning leidt tot meer vertrouwen in de overheid, dan inwoners die de subsidie niet hebben ontvangen. Deze doelgroep is immers niet goed bekend bij de instanties en is binnen dit onderzoek ook slechts in beperkte mate bereikt. Daarom kan enkel gezegd worden dat voor bijna de helft van de inwoners die wél gebruik hebben gemaakt van de subsidie, dit positief heeft bijgedragen aan het vertrouwen in de overheid. De hypothese wordt daarmee in beperkte mate ondersteund.

² Zie voor nadere toelichting op Maatregel 29 het kader in paragraaf 6.2.2.

2.2 Besluit

Alles overziend kan geconcludeerd worden dat de WVM-regeling een grote bekendheid geniet en er een relatief groot beroep op is gedaan. Dit neemt niet weg dat er nog steeds grote groepen zijn die er geen gebruik van hebben gemaakt, mede door relatief recente verruiming van de doelgroep. Hoewel er beperkte mogelijkheden worden gesignaleerd voor onrechtmatige toekenning van de regeling, zijn er in dit onderzoek geen aanwijzingen gevonden dat dit daadwerkelijk is gebeurd. Ook kan geconcludeerd worden dat er sprake is van een doelmatige uitvoering van de regeling: Hoewel de uitvoeringskosten van de regeling in het begin relatief hoog waren, zijn deze met het verstrekken van de tijd aanzienlijk gedaald en vallen de kosten ruim binnen de hiervoor geldende norm.

Als gevolg van de regeling hebben veel inwoners van het effectgebied verduurzamingsmaatregelen doorgevoerd die zij anders niet of pas op een later moment zouden hebben doorgevoerd. Er kan dan ook worden geconcludeerd dat de WVM-regeling in belangrijke mate heeft bijgedragen aan de verduurzaming van de woningen in het aardbevingsgebied.

Hoewel de WVM-regeling positief wordt gewaardeerd door gebruikers, wordt het door velen gezien als een logisch gevolg van de veroorzaakte schade en resulteert het slechts in beperkte mate in het herstel van vertrouwen in de overheid of een gevoel van compensatie voor het aangedane leed. Een deel van de gebruikers en gesproken experts geven daarbij aan dat de focus moet liggen op rechtvaardig, daadkrachtig en ruimhartig herstel van schade.

Zowel aanvragers van de regeling als gesproken experts geven als verbeterpunt mee dat de regeling niet voor iedereen even toegankelijk is. Het gaat om mensen die verminderd digitaal vaardig zijn, maar ook mensen die moeite hebben met ambtelijk taalgebruik of het doorgronden van de procedure.

DEEL II

Achtergrondrapport

3 | Inleiding

3.1 Aanleiding en doel

De WVM-regeling is in 2017 van start gegaan onder het opdrachtgeverschap van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (in de loop van 2024 is deze verantwoordelijkheid overgegaan naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). De WVM-regeling is een subsidieregeling waarbij woningeigenaren (later ook huurders en eigenaren van niet-woningen) uit het aardbevingsgebied in Groningen en Noord-Drenthe die een schadevergoeding van tenminste €1.000 hebben ontvangen, éénmalig aanspraak kunnen maken op een subsidie van maximaal €4.000 voor energiebesparende en/of -opwekkende maatregelen.

In de toelichting van de oorspronkelijke WVM staat het volgende vermeld over het beleidsdoel van de interventie:

“De regeling biedt compensatie voor de overlast veroorzaakt door schade door bodembeweging als gevolg van de gaswinning in het Groningengasveld. De regeling draagt tevens bij aan een hoofddoel van het meerjarenprogramma, namelijk het toekomstbestendig maken van de gebouwde omgeving en het ruimtelijk gebied door de energieprestaties te verbeteren.”

Dit onderzoek had als doel gefundeerde besluitvorming over het vervolg van de WVM-regeling mogelijk te maken door de doelmatigheid, doeltreffendheid en maatschappelijke impact van de WVM-regeling in kaart te brengen.

3.2 Hypothesen

Om de doelmatigheid, doeltreffendheid en maatschappelijke impact van de WVM-regeling te kunnen beoordelen zijn vooraf hypothesen geformuleerd die in dit onderzoek getoetst worden. De hypothesen luiden:

Doelmatigheid

1. De WVM-regeling is naar verloop van tijd minder doelmatig geworden.
2. De WVM-regeling wordt rechtmatig toegekend.
3. Door de regelmatige wijzigingen in het beleid met betrekking tot de aardgaswinning in Groningen en de vergelijkbare regelingen, is het effect van de WVM-regeling moeilijk vast te stellen.

Doeltreffendheid

4. De WVM-regeling leidt tot erkenning van het leed dat de Groningers ervaren hebben in het gaswinningsdossier.
5. Door de WVM-regeling heeft minstens 15% van de woningen in het effectgebied gebruik gemaakt van energiebesparende of -opwekkende maatregelen.
6. In gebieden waar meer schade plaatsvindt, zal ook ten opzichte van het aantal schademeldingen vaker gebruik worden gemaakt van de WVM-regeling.
7. De WVM-regeling is breed bekend bij de Groningers die van de regeling gebruik kunnen maken.

Impact

8. De WVM-regeling heeft bijgedragen aan de versnelling van verduurzaming van woningen in het effectgebied.
9. De extra compensatie en de ondersteuning bij verduurzaming leidt tot meer vertrouwen in de overheid bij mensen die de WVM hebben ontvangen.

3.3 Aanpak onderzoek

3.3.1 Methoden

Om uitspraken te kunnen doen over de doeltreffendheid, doelmatigheid en maatschappelijke impact van de WVM-regeling zijn meerdere onderzoeksmethoden ingezet.

In de eerste plaats is gebruik gemaakt van deskresearch en documentstudie op basis van openbare bronnen en databestanden van SNN (Hoofdstuk 4).

Daarnaast is een ervaringenonderzoek uitgevoerd. In de eerste plaats is hiervoor gebruik gemaakt van een grootschalig vragenlijstonderzoek uitgevoerd onder aanvragers en niet-aanvragers van de regeling. Alle aanvragers hebben per mail een vragenlijst ontvangen. Daarnaast zijn op alle 21 IMG-steunpunten papieren vragenlijsten uitgedeeld. Dit bood ook een aantal niet-aanvragers (zij die wel recht hebben op de regeling, maar er bewust of onbewust geen gebruik van hebben gemaakt), de mogelijkheid de vragenlijst in te vullen. Op deze manier was het mogelijk om een groot gedeelte van de onderzoeksdoelgroep te bereiken.

Tabel 3.1 geeft de respons voor het vragenlijstonderzoek weer. Onderzoeksresultaten van vragenlijstonderzoek wijken altijd in enige mate af van de werkelijkheid. Dit komt onder andere doordat meestal niet de gehele populatie deelneemt aan het onderzoek. Op basis van het resultaat van degenen die deelnemen wil men vaak wel uitspraken doen over eigenschappen van de gehele populatie. Het betrouwbaarheidsinterval maakt dit mogelijk. Het betrouwbaarheidsinterval geeft het gebied van waarden aan, waarbinnen de werkelijke waarde in de populatie met een zekere graad van waarschijnlijkheid ligt.

- Het betrouwbaarheidsinterval wordt bepaald door de nauwkeurigheidsmarge, die de onder- en bovengrens van het betrouwbaarheidsinterval aangeeft. Hoe kleiner het interval, dus hoe dichter die grenzen bij elkaar liggen, des te nauwkeuriger is de schatting van de werkelijke waarde. De nauwkeurigheidsmarge is onder andere afhankelijk van het aantal deelnemers. Hoe meer deelnemers (ook in verhouding tot de totale doelpopulatie), des te smaller is het interval.
- Voor de graad van waarschijnlijkheid wordt meestal (vanuit statistische overwegingen) 95% gebruikt. Dit betekent dat, wanneer het onderzoek 100 keer in dezelfde populatie onder dezelfde omstandigheden herhaald zou worden, in 95 van de herhalingen de werkelijke populatiewaarde binnen het betrouwbaarheidsinterval zal vallen.

Voor dit onderzoek is de nauwkeurigheidsmarge 1,4% en het betrouwbaarheidsniveau is vooraf vastgesteld op 95%. Idealiter ligt de nauwkeurigheidsmarge onder de 5% om heel nauwkeurig uitspraken te kunnen doen³. Dat betekent dat de onderzoeksresultaten in hoge mate zeer waarschijnlijk overeenkomen met de mening van de totale populatie.

Tabel 3.1: Responstabel vragenlijstonderzoek

Responstabel vragenlijstonderzoek	
Aantal verzonden e-mails	100.688
Aantal respondenten gesloten vragenlijst	5.833
Waarvan online op basis van verzuurde e-mail (aanvragers van de regeling)	5.796
Waarvan online op basis van verspreide brief (aanvragers en niet-aanvragers van de regeling)	36

³ Bron: Story DA, Tait AR. Survey Research. Anesthesiology. 2019 Feb;130(2):192-202. doi: 10.1097/ALN.0000000000002436. PMID: 30688782.

<i>Waarvan schriftelijk op basis van verspreide brief (aanvragers en niet-aanvragers van de regeling)</i>	1
Nauwkeurigheidsmarge	1,4%

Helaas is het niet mogelijk gebleken om aanvragers en niet-aanvragers naar rato aan te schrijven. Uit de bovenstaande responstabel blijkt dan ook dat het overgrote deel van de respondenten aanvragers van de regeling betreft. Uit de reacties blijkt vervolgens dat het overgrote deel daarvan de subsidieregeling toegekend heeft gekregen. In welke mate dit resulteert in een vertekening van de resultaten van het vragenlijstonderzoek is op basis van deze gegevens niet te zeggen, maar het is belangrijk het bovenstaande in acht te nemen bij het interpreteren van de resultaten.

Naast dit vragenlijstonderzoek zijn 40 verdiepende gesprekken gevoerd met respondenten van de vragenlijst. Hierbij is zoveel mogelijk rekening gehouden met een verdeling van respondenten die wel of geen gebruik hebben gemaakt van de regeling.

Tot slot zijn interviews gevoerd met relevante experts: zij die de doelgroep goed kennen en weet hebben van de toegankelijkheid van informatie, effect en waardering van de WVM-regeling. Er zijn vier expert interviews uitgevoerd. Twee van de benaderde experts zijn niet gesproken (Susan Top en Groninger Bodembeweging).

- Sylvia van Roon: juriste en projectleider bij Team Gaswinning van de provincie Groningen, tevens trekker van de regionale werkgroep schade.
- Herman Bröring: hoogleraar bestuursrecht met (o.a.) expertise in mijnbouwschade Groningen, tevens juridisch adviseur Groninger Gasberaad.
- Annalies Usmany-Dallinga: Wethouder gemeente Appingedam (nu Eemsdelta).
- Anno Wietze Hiemstra: Burgemeester AA en Hunze (voorheen waarnemend burgemeester Appingedam en contactpersoon NPG/IMG voor Drenthe). I.s.m. Maaïke Hamstra: Strategisch adviseur mijnbouwproblematiek (zout en kleine gasvelden) van de gemeente AA en Hunze.

In het eerste kwartaal van 2025 zijn het aantal WVM-aanvragen van de nieuw tot de regeling toegevoegde doelgroepen in kaart gebracht ten behoeve van verdiepende analyses. Hieronder vallen onder meer ondernemers en beheerders van kerken en andere maatschappelijke instellingen. Het aantal WVM-aanvragen van deze doelgroepen bleek dusdanig beperkt dat een verdiepende analyse onder deze doelgroepen onvoldoende relevant is bevonden.

4 | Achtergrond en gebruik van de WVM-regeling

Dit hoofdstuk poogt op basis van openbaar beschikbare gegevens⁴ een beeld te geven van het gebruik van de WVM-regeling (2017) in het tijdvak 2017-2023. In dit overzicht wordt⁵ aandacht besteed aan het doelbereik, de rechtmatigheid en de doelmatigheid van de toepassing van deze subsidieregeling door het SNN.

4.1 Tekst van de WVM-regeling (2017)

Er zijn in het digitale archief van de Staatscourant acht versies van de WVM-regeling aangetroffen. In de regeling van het Rijk wordt niet gesproken over een begrenzing van het toepassingsgebied. Van belang is dat in een eerder stadium aan de eigenaar van de woning een vergoeding vanwege schade door aardbevingen is toegekend. In deze rijksregeling is het beslissende criterium dat de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM), het Centrum Veilig Wonen (CVW), de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) of later het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) schade ter hoogte van tenminste 1.000,- euro heeft toegekend aan de eigenaar van de woning waardoor vervolgens een aanspraak op waardevermeerderingssubsidie ontstaat.⁶

Na het verstrijken van de oorspronkelijke vijf jaren termijn (op 3 april 2022) wordt de WVM-regeling op verzoek van de Tweede Kamer zes keer tijdelijk verlengd en wordt het subsidieplafond zes keer naar boven bijgesteld. Staatssecretaris Hans Vijlbrief was zelf geneigd de subsidieregeling na een looptijd van vijf jaar te beëindigen. Deels omdat de uitvoering van Nij Begun op stapel staat, deels omdat het IMG de schadeafhandeling inmiddels fors heeft versneld. Ook speelt mee dat op grond van wettelijke bepalingen een rijks subsidieregeling na vijf jaar dient te vervallen.⁷ De Tweede Kamer erkende echter dat gedurende de termijn van vijf jaren en de verlengingen, steeds meer duidelijkheid kwam dat de belangen van Groningers structureel waren genegeerd.⁸

In de laatste twee jaar (2023-2024) zijn er nog substantiële wijzigingen in de tekst van de WVM-regeling doorgevoerd: huurders kunnen sinds najaar 2023 ook zelfstandig aanvragen indienen; en voor gebouwen (niet-zijnde een woning) kan sinds de zomer van 2024 ook - onder beperkende voorwaarden - verduurzamingsubsidie worden aangevraagd (Tabel 4.1).

Tabel 4.1: Acht versies van de WVM-regeling

Bewindspersoon	Vastgesteld	In werking	Tot	Subsidieplafond	Bron
Henk Kamp	13-3-2017	3-4-2017	3-4- 2022	40 miljoen	StC. Nr.15110 ⁹
Erik Wiebes	14-5-2018			40 miljoen	StC. Nr.27948 ¹⁰
Hans Vijlbrief	19-10-2022		1-12-2022	175 miljoen	StC. Nr. 28809 ¹¹
Hans Vijlbrief	28-11-2022		1-6-2023	251,661 miljoen	StC. Nr. 32610 ¹²
Hans Vijlbrief	29-5-2023		8-10-2023	256,661 miljoen	StC. Nr. 15179 ¹³

⁴ CBS, Klimaatmonitor, Staatscourant, Provinciaal Blad, Jaarverslagen SNN, Jaarverslagen IMG.

⁵ Overeenkomstig de vraagstelling van de opdrachtgever.

⁶ In de voorgaande provinciale regeling werd nadrukkelijk als voorwaarde gesteld dat de woning gelegen is in het aardbevingsgebied: de negen, later elf aardbevingsgemeenten.

⁷ Vergelijk: art.4:25 Awb juncto art. 4.10 Comptabiliteitswet over de verplichte horizonbepaling bij een rijks subsidieregeling.

⁸ Zie bijvoorbeeld het rapport van de parlementaire enquête Groningers Boven Gas, 24 februari 2023.

⁹ Alleen aanspraak als de schade vergoeding was toegekend door het Centrum Veilig Wonen.

¹⁰ Nu ook aanspraak op subsidie als de schade vergoeding werd toegekend door de NAM of door de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen.

¹¹ Verlenging. Nu langer dan vijf jaar. Extra budget. Subsidieplafond wordt verhoogd.

¹² Op verzoek van de Kamer verlengd: budget verhoogd.

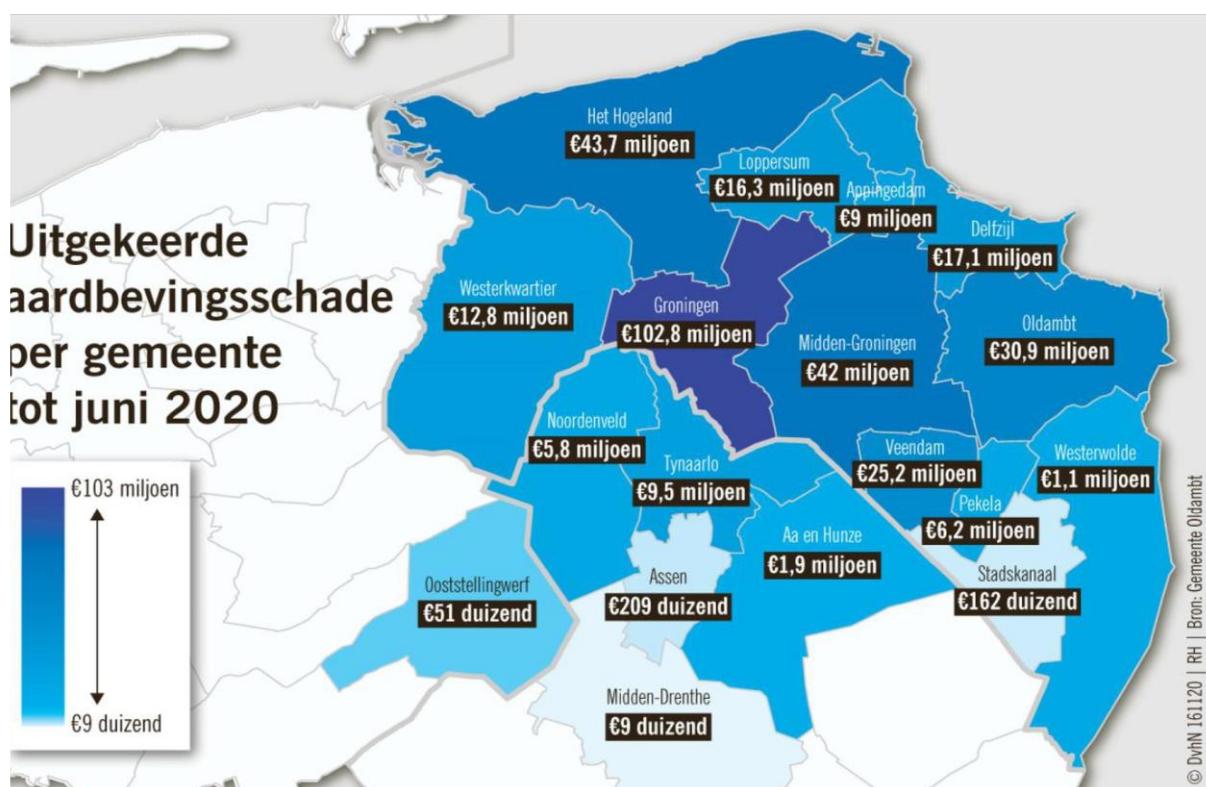
¹³ Verlenging en verhoging subsidieplafond

Hans Vijlbrief	5-10-2023		1-2-2024	296,661 miljoen	StC. Nr.27708 ¹⁴
Hans Vijlbrief	29-1-2024		31-1-2025	315.785 miljoen	StC. Nr. 2956 ¹⁵
Hans Vijlbrief	6-6-2024		1-2-2025	353,785 miljoen	StC. Nr.18854 ¹⁶

4.2 Effectgebied

De provinciale interimregeling 2014-2016 was van toepassing op de volgende elf gemeenten: Appingedam, Bedum, Ten Boer, Eemsum, Delfzijl, Hoogezand-Sappemeer, Loppersum, De Marne, Menterwolde, Slochteren en Winsum. Zoals Bijlage V aangeeft, zijn gedurende de onderzoeksperiode tal van gemeentelijke herindelingen in dit effectgebied geweest.

De WVM-regeling van het rijk trad in werking begin april 2017. Het werkingsgebied werd bepaald door de woningen waaraan door de TCMG en het IMG een schadevergoeding was toegekend. De grenzen van dit gebied waren daarom diffuus. In Figuur 4.2 wordt voor de situatie medio 2020 aangegeven aan welke gemeenten aardbevingsschade werd toegekend. In vergelijking met Figuur 4.1 hebben er in de provincie Groningen herindelingen plaatsgevonden. Zo ontstonden de volgende fusiegemeenten: het Hogeland (1-1-2019), Groningen (1-1-2019), Westerkwartier (1-1-2019) en Westerwolde (1-1-2018). Figuur 4.1 laat zien dat de TCMG en later ook het IMG in 2020 aardbeving gerelateerde schade hebben vergoed aan woningen in gemeenten in Noord Drenthe, Westerkwartier en Oost-Groningen die onder de provinciale regeling geen aanspraak maakten.

Figuur 4.1: Uitgekeerde aardbevingsschade per gemeente (periode tot juni 2020)

¹⁴ Verlenging termijn regeling en mogelijkheid voor huurders om zelfstandig subsidie aan te vragen, met instemming van verhuurder. Uitvoering motie Kamerlid Van Meenen.

¹⁵ Op verzoek van Kamer verlenging en verhoging subsidieplafond.

¹⁶ Regeling nu ook opgesteld voor gebouwen niet-zijnde woningen, genoemd worden kerken, bedrijfspanden en dorpshuizen.

Figuur 4.2: Overzicht van gemeenten binnen de provincie Groningen (2018).

4.3 Gebruik van de WVM-regeling

Voordat de rijksregeling (WVM) in april 2017 in werking trad, was er op initiatief van de provincie Groningen een vrijwel identieke provinciale regeling (december 2014 – februari 2016). We beginnen ons overzicht met het gebruik van deze provinciale regeling. Het aantal aanvragen-waardevermeerdering geeft een wisselend beeld. Er is een piek in aanvragen in 2015 (Figuur 4.2). Het jaar dat de provinciale interimregeling gedurende alle twaalf maanden openstaat. Het jaar daarop (2016) heeft de provincie deze regeling weer beëindigd. In totaal wordt voor maatregelen aan 31.934 woningen in het oorspronkelijke aardbevingsgebied (de elf gemeenten) een waardevermeerderingssubsidie aangevraagd. Het gaat hier om 42,6% van de woningen in het oorspronkelijke (kern)gebied. Uiteindelijk wordt aan 30.574 woningen subsidie toegekend, voor een totaal uitgaventotaal van 118 miljoen euro (Tabel 4.2).¹⁷

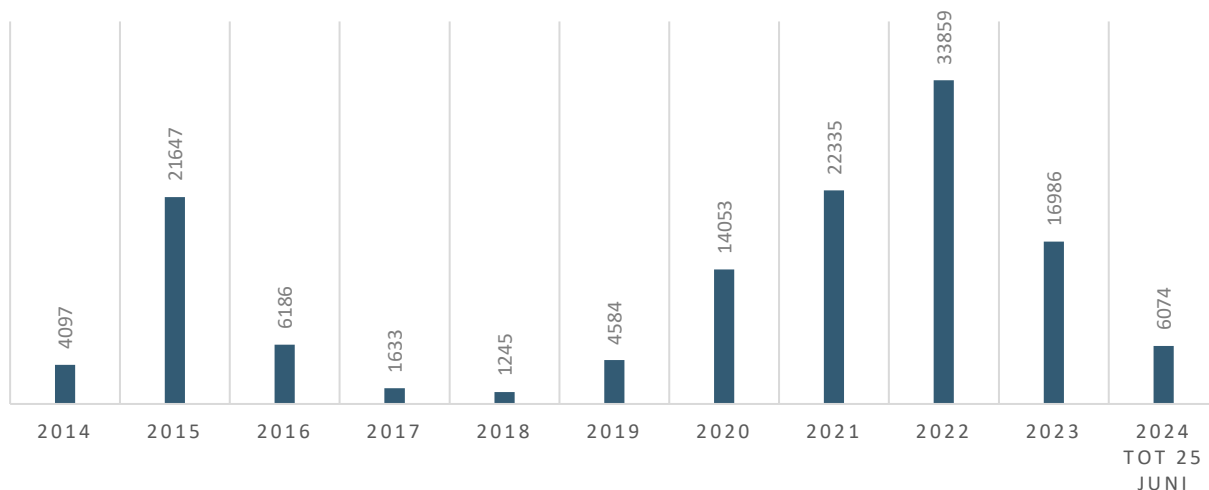
De tweede piek treedt op in 2022. In de eerste drie jaar na openstelling komt de WVM-regeling-2017 moeizaam op gang. Bij de overgang van het Centrum Veilig Wonen naar de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen ontstaat er in de periode april 2017-juli 2019 een stuwmeer aan niet-afgehandelde schademeldingen. Er is onduidelijkheid over het te hanteren schadeprotocol. Ook is er onzekerheid over de rechtsvorm: privaatrechtelijke schadevergoeding dan wel publiekrechtelijke beschikkingsverlening (nadeelcompensatie). Pas nadat sprake is van een omdraaiing van de bewijslast en de mogelijkheid voor de schademelder om gebruik te maken van een forfaitaire schadevergoeding van 5.000,- euro, kan het ontstane stuwmeer van niet-afgehandelde schademeldingen vanaf medio 2019 stapje voor stapje worden weggewerkt. Wanneer de Tijdelijke Commissie in juli 2020 opgaat in het IMG kunnen de nieuwe schademeldingen voortaan binnen een redelijke termijn worden afgehandeld. Diegenen aan wie een schadevergoeding wordt toegekend, kunnen vervolgens aanspraak maken op de WVM-regeling. Het geleidelijk wegwerken van het stuwmeer bij de afhandeling van schadeclaims in de

¹⁷ Het totale aantal woningen in de tien gemeenten van het aardbevingsgebied bedraagt in 2023 74.987. Het toekenningspercentage ligt op 96%.

tweede helft van 2019 levert een verklaring voor de daarop volgende stijging van het aantal aanvragen WVM-regeling in de jaren 2020-2022 (Figuur 4.3 en Tabel 4.2).¹⁸

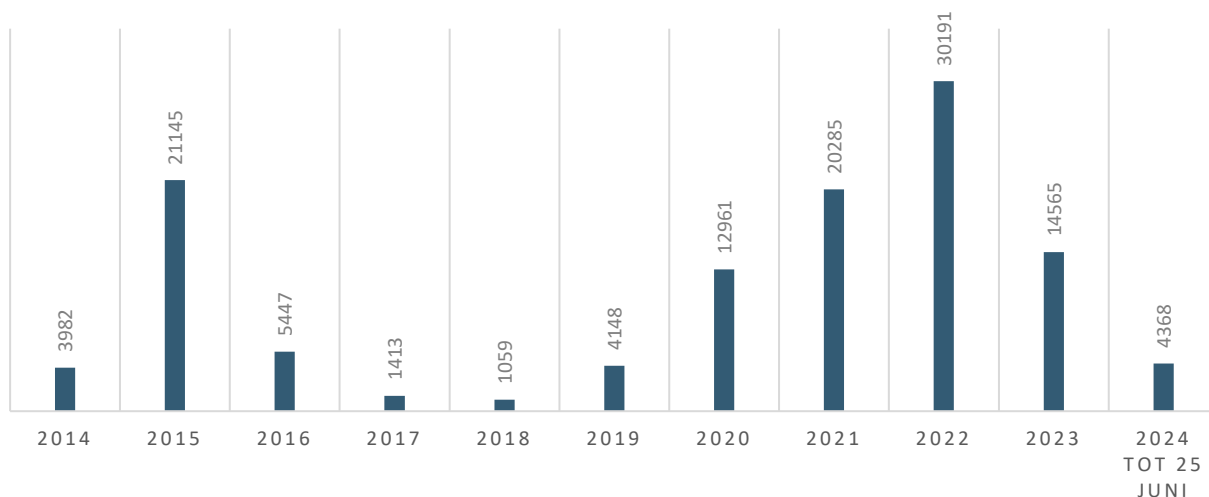
In het eerste tijdvak (2014-2015) geldt de provinciale interimregeling uitsluitend voor woningen in de negen, later elf voormalige gemeenten van het kerngebied.¹⁹ Deze regeling is vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Groningen. De kosten van deze provinciale regeling worden betaald door de NAM. De regeling wordt uitgevoerd door het SNN. In totaal zijn indertijd ingediende projecten voor 30.574 woningen van subsidie voorzien (Bijlage I, Tabel 7.1).

AANTAL AANVRAGEN WVM

Figuur 4.2: Aantal aanvragen WVM

AANTAL TOEKENNINGEN WVM

Figuur 4.3: Aantal toekenningen WVM

Als we kijken naar de ontwikkeling van de financiële uitgaven ontstaat hetzelfde op-en-neer-gaande beeld: met een uitgavenpiek in 2015 en 2022 (Tabel 4.2).

¹⁸ Verder speelt mee dat bij de schadeafhandeling na juli 2019 een aanmerkelijk groter effectgebied in acht wordt genomen. Zie ook: Bijlage III.

¹⁹ Loppersum, Eemsmond, Appingedam, Delfzijl, Slochteren, Ten Boer, Bedum, Winsum, Hoogezand. Later ook Menterwolde en Hoogezand-Sappemeer.

Tabel 4.2: Uitgaven provinciale interimregeling en WVM-regeling

Jaartal	Uitgaven in miljoenen
<i>Provinciale interimregeling 2014 (GS)</i>	
2014	15.4
2015	79,4
2016	23,3
Totaal	118,1
<i>WVM-regeling (2017)</i>	
2017	5.4
2018	4.0
2019	15.3
2020	47.7
2021	73.8
2022	112.0
2023	52.5
2024 (tot peildatum 25 juni)	15.6
Totaal	326,1

In het tweede tijdvak (2017-2025) wordt de regeling in een uitgestrekter gebied toegepast. We zien in 2022 een nieuwe piek in de aanvragen en uitgaven. Omdat de subsidie maar één keer kan worden aangevraagd, is er ook na de verruiming van het toepassingsgebied na enige tijd opnieuw sprake van verzadiging.²⁰

Tabel 4.3: Toekenningen provinciale interimregeling en WVM-regeling

Jaartal	Aantal Toekenningen
<i>Provinciale interimregeling 2014 (GS)</i>	
2014	3.982
2015	21.145
2016	5.447
<i>WVM-regeling (2017)</i>	
2017	1.413
2018	1.059
2019	4.148
2020	12.961
2021	20.285
2022	30.191
2023	14.565
2024 (tot peildatum 25 juni)	4.368
Totaal²¹	88.990

4.4 Gesubsidieerde maatregelen

De meest populaire waardevermeerderingsmaatregel waarvoor subsidie wordt toegekend zijn in Tabel 4.4 weergegeven. Met de vijf meest populaire maatregelen is in totaal 90% van het beschikbare budget gemoeid.²² Het is duidelijk dat deze uitgaven goed passen in de duurzaamheidsdoelstelling waarop wordt gemikt. Wel kan

²⁰ Overigens kan - indien niet het volledige bedrag van 4.000,- euro werd aangevraagd - ter waarde van het restant nog een tweede subsidie worden aangevraagd. Ook kan een nieuwe bewoner van hetzelfde pand indien er een nieuwe vergoeding voor aardbevingsschade werd toegekend een nieuwe aanvraag indienen.

²¹ Totaal 2017-2024, WVM 2017

²² Op plaats 6 komt de waterpomp met een uitgaventotaal van 12 miljoen.

een vraagteken worden geplaatst bij de kleine 5 miljoen die werd uitgekeerd voor de aanschaf van pelletkachels. Het oordeel over de duurzaamheid van pelletkachels is immers aan het schuiven²³

Tabel 4.4: Gesubsidieerde maatregelen

Meest populaire maatregelen	Uitgaven 2017-2024	Percentage van totale budget
Zonnepanelen en zonnecollectoren	167,5 miljoen	51%
Hoog Rendement ++ (+) Glas	40 miljoen	12%
Kozijnen vereist voor HR Glas	35 miljoen	11%
Dak, vloer en gevel isolatie	25,6 miljoen	8%
HR Combiketel + micro HRE-ketel	25,5 miljoen	8%
Overige maatregelen	33,7 miljoen	10%
Totaal uitgaven in deze tabel	327,3 miljoen	100%

Bron: SNN

4.5 Doeltreffendheid: zonne-energie

Een belangrijk doel van de WVM-regeling is de verduurzaming van de woningen die getroffen zijn door aardbevings schade. Aangezien de helft van de uitgekeerde subsidie zich heeft gericht op de aanschaf en installatie van zonnepanelen, richten we ons in deze paragraaf over de doelbereiking uitsluitend op de ontwikkeling van het aantal woningen dat wordt voorzien van zonnepanelen.

Eerst wordt een vergelijking gemaakt (Tabel 4.5) van twee gemeenten: één daarvan (Eemsdelta) valt zowel onder de provinciale regeling als onder de WVM-regeling. De andere gemeente (Westerkwartier) valt alleen onder de WVM-regeling. Deze vergelijking geeft een eerste zicht op de effectiviteit van de provinciale regeling.

Daarna (Tabel 4.6) wordt de ontwikkeling van het aantal woningen met zonnepanelen in het oorspronkelijke kerngebied²⁴ vergeleken met gemeenten die vanaf 2017/2019 voor het eerst onder de WVM-regeling vielen. Deze nieuw toegevoegde gemeenten blijken een inhaalslag te maken.

Tenslotte (Tabel 4.7) bespreken wij voor hoeveel procent van de woningen in de onderscheiden regio's met succes WVM-regeling werd aangevraagd. Het feit dat in beginsel maar één keer een WVM-regeling kan worden aangevraagd, leidt ertoe dat hoewel het IMG met regelmaat nieuwe vervolgschades vergoedt, er voor de ontvangers van deze herhaalde schadevergoeding geen mogelijkheid is om opnieuw WVM aan te vragen bij het SNN.

4.5.1 Vergelijking Eemsdelta-Westerkwartier

In de eerste week van November 2014 wordt de provinciale interimregeling opengesteld. De gemeenten Loppersum, Appingedam en Delfzijl vallen – naast zes andere gemeenten - onder deze provinciale regeling. Aanvankelijk heeft slechts 3% van de woningen in deze drie Eemsdelta-gemeenten een installatie voor opwekking van zonne-energie. In 2015 en 2016 schiet het percentage huizen met zonnepanelen omhoog, tot 17%. Dat is een vervijfvoudiging.

²³ Hoewel het klopt dat pelletkachels minder stofdeeltjes uitstoten dan de traditionele houtkachel, zijn pelletkachels zijn aanzienlijk vervuilender dan niet-houtgestookte vormen van warmte-opwekking. Uit een analyse uit 2009 bleek dat de uitstoot van deeltjes door pelletkachels 15 keer groter is dan bij oliegestookte units en ongeveer 1800 keer groter dan die van gasgestookte units. Voor meer informatie zie: <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/duurzaam-verwarmen-en-koelen/verwarming-wat-is-een-slim-alternatief-voor-gas/#houtkachel-of-pelletkachel>

²⁴ 10 voormalige gemeenten die onder de provinciale regeling vielen.

Tabel 4.5: Percentage woningen met installatie zonne-energie op totaal woningen per gemeente

Regeling	Provinciale Interim Regeling				Rijksregeling WVM-regeling 2017					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Eemsdelta ²⁵	3%	14%	17%	20%	22%	23%	27%	31%	39%	43%
Westerkwartier ²⁶	5%	7%	9%	12%	16%	19%	24%	31%	41%	50%

Bron: CBS

De inwoners van de vier controle gemeenten (Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn: samen het Westerkwartier) vallen – naar de opvatting van de provincie - buiten het aardbevingsgebied en kunnen volgens de provinciale regeling geen aanspraak maken op subsidie. In het basisjaar (2014) zijn er in deze vier gemeenten wat meer huizen met een installatie voor zonne-energie, namelijk 5%. Dit aantal stijgt in de twee jaar daarna tot 9,1%: dat is nog geen verdubbeling. Hiermee wordt aannemelijk dat de provinciale interimregeling een positief effect heeft gehad op het aantal huizen met zonnepanelen.²⁷

Op 7 april 2017 opent de Minister van EZK de WVM-regeling (2017). Deze regeling kent geen territoriale beperking. De overige voorwaarden zijn gelijk aan de provinciale interimregeling: er moet in de periode voor de subsidieaanvraag een schadevergoeding vanwege aardbevingssschade van tenminste 1.000 Euro door de NAM, CVW, TCMG of IMG aan de eigenaar van de woning zijn toegekend. De subsidie van maximaal 4.000 euro kan maar één keer worden aangevraagd. Als de eigenaar reeds met succes een beroep heeft gedaan op de provinciale interimregeling, kan geen aanspraak op de WVM-regeling 2017 worden gemaakt.²⁸

Vanaf 2017 is de procentuele groei²⁹ in het aantal energie-installaties per woning groter in de gemeente Westerkwartier (38,1 procentpunten) dan in de gemeente Eemsdelta (23 procentpunten). Dit kan een indicatie zijn dat in het tweede tijdvak de WVM-regeling (2017) van EZK meer effect scoort in het perifere, door aardbevingssschade getroffen gebied, dan in het oorspronkelijke kerngebied. Deze conclusie moet worden genuanceerd. Er zijn immers ook andere regelingen die subsidie in het vooruitzicht stellen wanneer door de bewoner van het pand wordt overgestapt op de opwekking van duurzame energie. De in beide gemeenten geregistreerde stijging in 2022/2023 kan bijvoorbeeld ook zijn bevorderd door het gebruik van de VVG-subsidie (de 10.000-euro-regeling).³⁰

4.5.2 Ontwikkeling zonne-energie in kerngebied in vergelijking tot nieuw toegevoegde gebieden

De rijksregeling kent een ruimer toepassingsgebied dan de provinciale interimregeling. In 2019 wordt opnieuw duidelijk vastgelegd (en bekend gemaakt) dat de schade door aardbevingen zich ook uitstrekt tot de Stad

²⁵ De drie samenstellende gemeenten – Appingedam, Loppersum en Delfzijl – gaan per 1-1-2021 op in de fusiegemeente Eemsdelta. Al deze drie voormalige gemeenten lagen in het **aardbevingsgebied** en vielen dus onder de provinciale interimregeling (nov. 2014 - febr.2026).

²⁶ De vier samenstellende gemeenten – Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn – gaan per 1-1-2019 op in de fusiegemeente Westerkwartier. Al deze vier voormalige gemeenten lagen buiten het oorspronkelijk erkende aardbevingsgebied en inwoners konden dus geen aanspraak maken op de provinciale interimregeling. In de periode 2017-2024 wordt voor maatregelen aan 10.695 woningen in het Westerkwartier door het SNN een WVM-subsidie toegekend.

²⁷ Gekwantificeerd: in de controlegroep (Westerkwartier) is de stijging 6,7 procentpunten (11,7 minus 5). In de experimentgroep (Eemsdelta) waar de interimregeling wordt toegepast is de stijging 16,8 procentpunten (20 minus 3,2). Per saldo kan de effectiviteit worden geschat op 10,1 procentpunten. Dat wil zeggen dat er door de werking van de provinciale subsidieregeling – los van de autonome stijging – meer dan 10% van de woningen in Eemsdelta van een zonne-energie installatie werden voorzien.

²⁸ Artikel 5, lid a en b, Regeling waardevermeerdering woningen gaswinning Groningen veld. Maar als niet het volledige bedrag van 4.000,- euro werd toegekend, kan voor het restant een vervolgaanvraag worden ingediend. Verder kan het zijn dat de nieuwe eigenaar van de betreffende woning later ook een schadevergoeding heeft ontvangen, dan ontstaat ook voor deze nieuwe bewoner een aanspraak. Het gaat hier echter om zeer kleine aantallen. Bovendien gaat het hier om recente uitbreidingen van de regeling.

²⁹ Hier uitgedrukt in procentpunten.

³⁰ Bijvoorbeeld de Subsidie **Verduurzaming en Verbetering Groningen** (de 10.000 euro-regeling). Deze werd met een subsidieplafond van 75 miljoen euro opengesteld per 1 juli 2021. Per 10 januari 2022 werd de VVG-regeling opnieuw opengesteld maar nu met een veel hoger subsidieplafond. Ook de VVG mikt op verduurzaming en isolatie van woningen en bestreek hetzelfde gebied. Ruim 33 miljoen VVG-subsidie werd aangevraagd voor zonnepanelen.

Groningen, de gehele provincie Groningen en delen van Noord-Drenthe (Bijlage III). In Tabel 4.6 wordt de groei van het aantal woningen dat is voorzien van zonnepanelen in de periode 2017-2023 gekoppeld aan het aantal woningen waarvoor WVM werd toegekend. Tabel 4.6 (vierde kolom) laat zien dat in het zogeheten kerngebied relatief weinig WVM meer wordt toegekend. Dat komt omdat voor veel woningen in dit kerngebied in de periode daarvoor reeds een beroep was gedaan op de provinciale regeling.

In dezelfde kolom kan worden geconstateerd dat in de gebieden die vanaf 2017/2019 aan het toepassingsgebied zijn toegevoegd – zoals Groningen-Stad, Westerkwartier, Noord Drenthe - nu relatief veel WVM-aanvragen door het SNN worden toegekend. Op de achtergrond speelt mee dat het IMG vanaf medio 2019 veel kleinere schademeldingen afhandelt via de zogeheten 5.000,- euro regeling (Bijlage III). In het oorspronkelijke kerngebied wordt voor gemiddeld 18% van de woningen WVM toegekend. In het nieuw toegevoegde gebied (eerste en tweede schil in Tabel 4.6) wordt voor ruim 35% van de woningen WVM toegekend.

Tabel 4.6: Percentage woningen met zonnepanelen

Gebied	Gemeenten	% woningen met zonnepanelen in 2017 ³¹	% van totaal aantal woningen waarvoor WVM wordt toegekend (2017-2023) ³²	% woningen met zonnepanelen in 2023
Kerngebied Aardbevings-schade	Het Hogeland	21,2%	18,2%	47%
	Eemsdelta	20,0%	13,8%	43%
	Midden-Groningen	16,5%	21,8%	49%
Eerste schil Groningen	Oldambt	5,2%	42,0%	46%
	Groningen-Stad	8,2%	26,5%	27%
	Westerkwartier	11,7%	38,5%	50%
	Veendam	5,1%	50,3%	45%
Tweede schil Noord-Drenthe	Aa en Hunze	13,8%	12,6%	51%
	Tynaarlo	14,7%	47,0%	59%
	Noordenveld	13,0%	40,6%	51%
Periferie Oost-Groningen	Pekela	6,1%	28,2%	41%
	Stadskanaal	6,8%	1,6%	35%
	Westerwolde	7,2%	1,1%	35%
Nederland Gemiddeld	Alle 342 gemeenten			32%

Bron: Regionale klimaatmonitor 2023, CBS, SNN

Aan het begin van de subsidieperiode, in 2017, was het aantal woningen met zonnepanelen in het kerngebied (gemiddeld 19%) aanmerkelijk hoger dan in de overige tien gemeenten (gemiddeld 9%).³³ In 2023 daarentegen is het aantal woningen met zonnepanelen het hoogst in de drie Noord-Drentse gemeenten (54%): gevolgd door het oorspronkelijke kerngebied (46%) en de vier Groninger gemeenten uit de eerste schil (42%).³⁴ Met uitzondering van Groningen-Stad (27% huizen met zonnepanelen) ligt het percentage woningen met geregistreerde zonnepanelen in alle gemeenten die voor subsidie in aanmerking komen aanmerkelijk hoger dan het landelijk gemiddelde (van 32%). Dit is een duidelijke indicatie voor doelbereiking.

³¹ Voor het kalenderjaar 2017 is het aantal zonne-installaties op woningen gedeeld op het totaal aantal voor bewoning geschikte woningen volgens het CBS.

³² In de teller staat het aantal toegewezen WVM-subsidies (2017-2023) volgens het SNN (meest recente gegevens). In de noemer staat het aantal woningen per 1-1-2017 dan wel per 1-1-2023 volgens het CBS (statline).

³³ Zie: derde kolom van tabel 5.

³⁴ Zie: laatste kolom van tabel 5.

In koplopergemeente Tynaarlo (59% van de woningen met zonnepanelen) is relatief veel gebruik gemaakt van de WVM-regeling (voor 47% van de woningen).³⁵ Hiervoor (Tabel 4.5) werd geconstateerd dat de fusiegemeente Westerkwartier het in 2023 beter doet dan de drie voormalige gemeenten uit het oorspronkelijke kerngebied die zijn opgegaan in de fusiegemeente Eemsdelta. Deze hoge duurzame energie prestatie wordt ook aangetroffen in Tynaarlo, Aa en Hunze en Noordenveld. Er lijkt voor de kerngemeenten die onder de provinciale interimregeling vielen dus sprake te zijn van ‘de wet van de remmende voorsprong’.³⁶ Er wordt in deze periode door het IMG nog wel de nodige aardbevingsschade vergoed aan woningen in het kerngebied (Bijlage III, Tabel 9.2), maar vaak betreft dat vervolgschade en voor vervolgschade kan geen WVM worden aangevraagd. Er kan immers per adres niet vaker dan één maal na vaststelling van aardbevingsschade gebruik worden gemaakt van de WVM-regeling.

4.5.3 Geringere toekenning WVM in kerngebied

Aan de hand van gegevens verkregen van het SNN, is bekeken voor hoeveel woningen in het kerngebied er met succes WVM is aangevraagd in de periode 2017-2024. Er kan alleen met succes een WVM worden aangevraagd, wanneer nog niet eerder een WVM werd toegekend. In het kerngebied is relatief weinig gebruik gemaakt van de stuwmeerregeling van het IMG en werd er relatief vaak vervolgschade gemeld. Voor vervolgschade kan echter geen WVM worden aangevraagd.

In de meer perifere gebieden is relatief vaak gebruik gemaakt van de stuwmeerregeling (Bijlage III). Hierbij werd door het IMG een forfaitaire uitkering van 5.000,- euro toegekend, zonder dat een deskundige de aard van de gemelde (aardbevings)schade heeft vastgesteld en zonder dat er een begroting werd opgesteld voor de kosten van herstel. Met het aanvaarden van deze forfaitaire vergoeding door de begunstigde werd geaccepteerd dat nieuwe schade niet meer bij het IMG zou worden geclaimd (de zogeheten *kwijting*).

³⁵ Op 24 oktober 2023 is de gemeente Tynaarlo door de energieonderneming Vattenfall uitgeroepen tot de meest duurzame gemeente van Nederland. In het persbericht wordt gesteld dat op de helft van alle daken zonnepanelen liggen. De tuinen zijn groen. De score op de samengestelde duurzaamheidsindex is 71,2. Op de vierde plek treffen we de gemeente Aa en Hunze met een duurzaamheidsscore van 50.

³⁶ Ook wel vertaald als: “vele eersten, zullen de laatsten zijn”.

Tabel 4.7: Aandeel woningen met toekenning WVM per gebied

Gebied	Gemeenten ³⁷	Woningen per 2023 (CBS)	Alle toekenningen 2017-2024 (SNN)	Percentage woningen waarvoor WVM werd toegekend ³⁸
Kerngebied	Het Hogeland, Eemsdelta, Midden-Groningen	74.987	13.850	18,5%
Eerste schil	Groningen, Oldambt, Veendam, Westerkwartier	182.615	58.010	31,8%
Tweede schil	Tynaarlo, Aa en Hunze, Noordenveld	41.069	14.505	35,3%
Periferie	Pekela, Stadskanaal, Westerwolde	32.960	1.823	5,5%

Bron: SNN, CBS

In Noord-Drenthe en de Groninger gemeenten die direct grenzen aan het kerngebied (de eerste schil) is in de periode 2017-2024 voor een groter percentage woningen WVM toegekend (gemiddeld 32%) dan aan woningen die gelegen zijn in het oorspronkelijke kerngebied (gemiddeld 19%). De verklaring hiervoor wordt voor een deel gevonden in de doorwerking van de provinciale interimregeling (2014-2016). Uit Bijlage III, Tabel 9.2 komt overigens naar voren dat het IMG in de periode 2019-2023 wel veel aangemelde schades heeft vergoed in het kerngebied. Veel daarvan betreft vervolgschade en daarvoor kan geen aanspraak op de WVM-regeling (2017) worden gemaakt. In bijlage 2 wordt nog verder ingegaan op de verschillen tussen de betrokken gemeenten.

4.5.4 Rechtmatigheid

Als we een globaal oordeel willen vormen over de rechtmatigheid van de uitvoering, dan dienen zich vier kengetallen aan. In deze paragraaf staan we stil bij het afwijzingspercentage (Tabel 4.8), het appelpercentage (Tabel 4.9), het aantal wijzigingen in de regeling en de tijdigheid van de beschikking-verlening (Tabel 4.10). Ook wordt – in een voetnoot – kort stilgestaan bij bevindingen van twee interne controles.

Een eerste indicator die wordt gebruikt om de rechtmatigheid van een subsidieregeling te beoordelen is de stringentie. De stringentie wordt gemeten aan de hand van het aantal afgewezen aanvragen: het afwijzingspercentage.

Tabel 4.8: Aantal afgewezen aanvragen WVM als percentage totaal aanvragen

Jaartal	Afwijzingen	Aanvragen	Afwijzingspercentage
2017	220	1.633	13%
2018	186	1.245	15% ³⁹
2019	436	4.584	9%
2020	1.092	14.053	8%
2021	2.050	22.235	9%
2022	3.668	33.859	11%
2023	2.421	16.986	14%
2024	1.516	6.074	25%
Totaal	11.769	100.769	12%

Bron: SNN

³⁷ Deze tabel is opgemaakt, uitgaande van de huidige gemeentegrenzen (2023/2024).

³⁸ Vierde kolom in verhouding tot derde kolom.

³⁹ In de tweede helft van 2018 was het afwijzingspercentage 14%, zie: p.26-27, Halfjaarrapportage NCG, 2018.

Gemiddeld wordt 12% van de aanvragen niet gehonoreerd. Er lijkt sprake te zijn van een soepele toepassing. In de eerste vier jaar (2017-2020) van de WVM-regeling ligt dit afwijzingspercentage iets lager, namelijk gemiddeld 11%. In de laatste vier jaar (2021-2024) ligt dit percentage op gemiddeld 15%. Dit kan worden opgevat als indicatie voor een iets strengere beoordeling. Het kan natuurlijk ook worden opgevat als indicatie voor een wat lagere kwaliteit van de aanvragen.

Het tweede kengetal is het percentage bezwaarschriften, gegeven het aantal afgewezen aanvragen. Natuurlijk is het mogelijk dat ook tegen een toegekende subsidie wordt geageerd, bijvoorbeeld omdat niet het volledige bedrag van de aanvraag is toegekend, maar dat is uitzonderlijk. Vandaar de gewoonte in het rechtsbeschermingsonderzoek om het aantal bezwaarschriften (in de teller) te normeren op het aantal afgewezen aanvragen (in de noemer).

Gemiddeld blijkt dat in 3% van de gevallen bezwaar wordt gemaakt tegen afgewezen aanvragen. Dit kengetal blijkt te variëren (Tabel 4.9); in de eerste vier jaar (2017-2020) is het zogeheten appelpercentage gemiddeld ruim 7%, in de laatste vier jaar (2021-2024) is het appelpercentage maar de helft daarvan, namelijk 3,5%. Dit kan worden geïnterpreteerd als indicatie voor toegenomen acceptatie van de afwijzing van aanvragen.⁴⁰

Tabel 4.9: Aandeel bezwaar provinciale interimregeling en WVM-regeling

Jaartal	Afwijzingen	Bezwaarschriften	Appelpercentage
De provinciale interimregeling			
2015 Interim ⁴¹	102	14	14%
2016 Interim	377	122	32,4%
2017 Interim	n.v.t.	95	
2018 Interim	n.v.t.	9	
De WVM-regeling			
2017	220	15	7%
2018	186	15	8%
2019	436	11	3%
2020	1.092	10	1%
2021	2.050	36	2%
2022	3.668	84	2%
2023	2.421	83	3%
2024	1.516	107	7%
Totaal	11.769	361	3%

Bron: SNN

Ten tijde van de provinciale interimregeling (2014-2016) waren er behoorlijk wat bezwaren van personen die wel een vergoeding voor aardbevingsschade van de NAM of het CVW hadden ontvangen, maar die niet in een van de elf geselecteerde gemeenten woonden. Wanneer op 7 april 2017 de Rijksregeling in werking treedt is dat beletsel uit de regeling gehaald. Het appelpercentage is vanaf 2017 betrekkelijk laag en ook dit duidt op een hoge acceptatie van afgewezen aanvragen.

Om tot een beter gefundeerd oordeel over de rechtmatigheid van de uitvoering van de WVM-regeling te komen, is het ook goed om rekening te houden met de wijzigingen die de WVM-regeling heeft gekend. Vanaf april 2022 wordt de regeling zes keer voor een korte periode verlengd (Tabel 4.1). Dit kan hebben geleid tot rechtsonzekerheid. Per saldo heeft de regeling aanmerkelijk langer gegolden dan de vijf jaar die er normaliter

⁴⁰ Respectievelijk toegenomen bekendheid met de inhoud van de regeling zodat er voor de aanvragers minder verrassingen zijn.

⁴¹ Met betrekking tot de provinciale interimregeling 2014-2016 zijn er in totaal 240 bezwaarschriften ingediend. Er waren in die periode 479 afwijzende beschikkingen. We mogen concluderen dat de provinciale interimregeling veel conflictstof opriep. Deze hadden vooral betrekking op de gemeentelijke begrenzing. De NAM en het CVW hadden namelijk ook buiten dat kerngebied schadevergoedingen toegekend.

voor een subsidieregeling van het rijk staat.⁴² Op het eind van de beschouwde periode (in 2024) worden bovendien nieuwe rechthebbenden toegelaten: in eerste aanleg huurders, maar later ook eigenaren van andere panden dan woningen, zoals kerken, clubhuizen, restaurants, hotels etc. Ook hier zien we een coulante toepassing van de regeling.

Een vierde aspect van rechtmatigheid is de tijdigheid van het overheidsoptreden, want: 'justice delayed, is justice denied'. Voor een beslissing op aanvraag wordt de beslistermijn van acht weken gehanteerd, dat is 40 werkdagen.⁴³ Deze termijn kan nog met zes weken worden verlengd. Ook kan het tikken van de klok worden stilgezet wanneer het bestuursorgaan in een incidenteel geval de procedure opschort, omdat de door de aanvrager aangeleverde gegevens niet volledig blijken te zijn. Dit zijn de uitzonderingen.

In de eerste vier jaar wordt een mediane afhandelingsduur gerapporteerd van gemiddeld 32,5 werkdagen (Tabel 4.10). Hanteren we de 40 werkdagen norm, dan is dit verdedigbaar. De gemiddelde duur in die eerste vier jaar is 39 werkdagen. In de laatste vier jaar ligt de mediane duur wat hoger, namelijk op 47,5 werkdagen. Dat is te hoog. Ter verklaring kan worden gewezen op het onverwachts grote aantal aanvragen in 2021 en 2022. De gemiddelde duur in deze laatste periode is ook hoger: 51,3 dagen. Dat duidt op diverse uitschieters naar boven. Overigens nemen de behandelduren in de laatste twee jaren (2023 en 2024) weer af. In die laatste twee jaren zijn er ook minder aanvragen. Op het overschrijden van de afhandeltermijn staat geen sanctie, maar over het algemeen blijken burgers hier geen prijs op te stellen.⁴⁴

Tabel 4.10: Gemiddelde afhandelingstermijn van binnengekomen aanvragen WVM

Jaartal	Mediane doorlooptijd in werkdagen	Gemiddelde doorlooptijd in werkdagen
2017	43	49
2018	32	38
2019	22	27
2020	33	42
2021	78	81
2022	52	55
2023	28	34
2024	32	35
Gemiddeld	48	53

Bron: SNN

Rekening houdend met de betrekkelijk soepele toekenning van de subsidie, de betrekkelijk geringe hoeveelheid bezwaarschriften, de geringe overschrijding van de behandeltermijn en de wijzigingen van de regeling die steeds in het voordeel van de rechthebbenden zijn, kan het oordeel luiden dat er sprake is van een rechtmatige toepassing van de subsidieregeling (zie ook Hoofdstuk 2).

⁴² Vergelijk: art.4:25 Awb juncto art.4.10 Comptabiliteitswet over de verplichte horizonbepaling bij een rijkssubsidieregeling.

⁴³ In de interimregeling van de provincie werd vastgelegd dat er binnen **acht weken** na ontvangst van de aanvraag een beslissing zou worden genomen. Artikel 15, lid 1, Interimregeling waardevermeerdering provincie Groningen, Provinciaal Blad, Nr. 1423, 19 maart 2015.

⁴⁴ Een vijfde aspect van rechtmatigheid betreft de **interne controle: het toezicht op correcte naleving**. In de jaarrekeningen van het SNN wordt twee keer gerapporteerd over de resultaten van een interne controle WVM-regeling (2017). Uit het jaarverslag van het SNN 2019, p.40 komt naar voren dat er negen subsidiedossiers zijn gelicht. In geen van deze WVM-dossiers is een verantwoording door de subsidieontvanger aangetroffen met betrekking tot de besteding van het budget. In de jaarrekening van het SNN, 2021, p. 43, bijlage 6, wordt gerapporteerd dat er 42 subsidiedossiers zijn bekeken. Bij geen van deze WVM-dossiers kon een verantwoording van de besteding van de subsidiegelden worden aangetroffen. Dit laat zien dat de subsidies in deze gevallen door het SNN werden **vastgesteld** (uitbetaald) zonder dat er de zekerheid was dat de begunstigde het aangevraagde project daadwerkelijk had uitgevoerd. Hier is het risico dat de begunstigde weliswaar heeft toegezegd een bepaalde prestatie te leveren, maar dit niet heeft gedaan maar wel de subsidie ontvangt. Hier ging het SNN uit van goed vertrouwen. Dit is een fraude-risico.

4.6 Doelmatigheid

Uit de jaarverslagen van het SNN blijkt dat in de eerste drie jaar (2017-2019) een gering beroep op de WVM werd gedaan. Er kwamen maar 7.000 aanvragen binnen. Veel minder dan verwacht. Dat kwam doordat er vrijwel geen vergoedingen voor aardbevingsschade meer werden toegekend door het CVW. Er was indertijd onenigheid over het te hanteren schadeprotocol. Het privaatrechtelijke CVW werd na enige tijd vervangen door de publiekrechtelijke Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen. Door het lage aantal WVM-aanvragen vielen de apparaatskosten van het SNN in die drie eerste jaren veel lager uit dan was begroot. In de tweede helft van 2019 wordt een oplossing gevonden voor wat wordt genoemd 'het stuwmeer' (zie Bijlage III). Het Instituut Mijnbouwschade Groningen, de rechtsopvolgers van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG), slaagt er bovendien in de afhandelingstermijn van nieuwe schademeldingen te versnellen. Wanneer er weer meer schadevergoedingen worden afgegeven, ontstaat er automatisch vaker recht op WVM. Dit recht leidt tot een toename aan aanvragen. Vanaf 2020 wordt er meer gebruik gemaakt van de subsidieregeling en lopen de feitelijke apparaatskosten enkele keren hoger op dan werd begroot.

Tabel 4.11: Apparaatskosten als percentage van de programma-uitgaven

	Apparaatskosten volgens begroting	Vergoeding EZK voor werkelijke apparaatskosten SNN	Uitbetaalde subsidie: programmakosten in miljoenen	Werkelijke apparaatskosten als percentage van werkelijke programma uitgaven
2017	863.000,-	305.000,-	5,4	5,6%
2018	623.000,-	90.000,-	4,0	2,3%
2019	375.000,-	205.000,-	15,3	1,3%
2020	250.000,-	626.000,-	47,7	1,3%
2021	401.000,-	1.097.000,-	73,8	1,4%
2022	400.000,-	1.773.000,-	122,3	1,4%
2023	150.000,-	1.674.000,-	52,5	3,2%
2024	1.000.000,-	n.b.	15,6	n.b.
Totaal		7.300.000,-	326	2,2%

Bron: Jaarverslagen en Begrotingen SNN

Het totale programmabudget voor de periode 2017-2024⁴⁵ wordt geraamd op 326 miljoen. De uitvoeringskosten die het SNN aan het ministerie van EZK in dit tijdvak in rekening brengt, worden gecijferd op 7,3 miljoen. Dat is 2,2%. De uitvoeringskosten van de administratie (apparaatskosten)⁴⁶ zijn relatief laag ten opzichte van de omvang van de programmakosten (het uitgegeven subsidiebudget). Door de Algemene Rekenkamer wordt voor geautomatiseerde overheidsadministraties een percentage van 4% als norm gehanteerd.⁴⁷ De doelmatigheid van het SNN is hoog. Wel moet worden bedacht dat het SNN het subsidietoekeningsproces in hoge mate heeft gedigitaliseerd. Dat kan voor sommige aanvragers (ouderen, digibeten) een belemmering hebben opgeworpen. Bovendien is de WVM-regeling behoorlijk soepel toegepast, zonder indringende controle bij de vaststelling van de subsidie.

⁴⁵ De cijfers over 2024 betreffen slechts de eerste maanden van dit kalenderjaar.

⁴⁶ Zoals opgegeven door het SNN.

⁴⁷ Algemene Rekenkamer, Productiviteit in perspectief, 2024.

5 | Ervaringen aanvragers en niet-aanvragers

In dit hoofdstuk worden de resultaten behandeld van zowel het vragenlijstonderzoek onder aanvragers en niet-aanvragers als de verdiepende interviews. De volledige presentatie van de resultaten van het vragenlijstonderzoek is weergegeven in Bijlage IV. Het gaat hier enkel om ervaringen met de rijksregeling die loopt vanaf 2017. Ervaringen met de provinciale interimregeling die hieraan voorafging zijn niet uitgevraagd.

5.1 Bekendheid en aanvraag

Aanvragers en niet-aanvragers zijn op diverse manieren bekend geraakt met de regeling. De meeste van hen door middel van familie, vrienden, burens of collega's. Iets minder dan de helft kent de regeling door organisaties als het IMG, SNN of NCG. Over het algemeen lijkt er een hoge mate van tevredenheid over het aanvragen van de subsidie: minstens driekwart van de respondenten kon gemakkelijk alle informatie vinden, vond de voorwaarden van de subsidie duidelijk en vond het duidelijk welke informatie aangeleverd moest worden voor de aanvraag. Iets minder dan een derde heeft voor de aanvraag advies ingewonnen bij deskundigen en/of instanties.

Uit de verdiepende gesprekken blijkt dat een aantal aanvragers van mening is dat de regeling toegankelijker kan. Ondanks dat het hen gelukt is om de regeling aan te vragen, schatten zij in dat niet iedereen hiertoe in staat is als gevolg van geringere digitale vaardigheden of door het gebruik van moeilijke woorden. Zij geven aan dat daardoor het gevaar bestaat dat niet iedereen dezelfde kansen krijgt voor toegang tot de compensatieregeling. Toch geven aanvragers aan deze regeling relatief eenvoudig te vinden in vergelijking met andere regelingen in dit dossier.

Twee geïnterviewden die geen gebruik hebben gemaakt van de regeling, maar hier wel recht op hadden, gaven aan hier bewust voor te hebben gekozen omdat zij van mening zijn dat zij door gebruik van de WVM worden uitgesloten van andere regelingen. Op basis van dit onderzoek valt niet in te schatten hoeveel mensen op basis van soortgelijke ideeën over de regeling bewust hebben afgezien van een aanvraag.

Impact van de regeling

Uit het ervaringenonderzoek blijkt dat de WVM een positieve impact heeft gehad op gebruikers van de regeling. Zo zijn verduurzamingsacties meer en eerder ingezet als gevolg van de regeling. Zonder deze subsidie zou grofweg de helft van de respondenten de verduurzamingsmaatregel waarschijnlijk wel hebben uitgevoerd, maar was er meer tijd overheen gegaan. Een derde van de respondenten geeft aan zonder de WVM de verduurzamingsmaatregel zeer waarschijnlijk nooit te hebben uitgevoerd. In de verdiepende gesprekken geven gebruikers van de regeling aan dat het in sommige gevallen weliswaar niet voldoende is om de kosten voor de verduurzamingsmaatregelen geheel te dekken, maar dat de subsidie wel degelijk een stimulans is en het helpt om de maatregel (op kortere termijn) rendabel te maken. Van het deel van de respondenten dat aangeeft zonder subsidie zeer waarschijnlijk geen verduurzamingsmaatregel doorgevoerd te hebben, geeft een ruime meerderheid aan dat het gebrek aan financiële middelen hiervoor de reden is. Ook is een meerderheid van de respondenten van mening dat door de ingezette verduurzamingsmaatregelen de (verkoop)waarde van de woning of het gebouw is gestegen en dat zij prettiger wonen in hun huis.

Aanvragers van de regeling zijn ook buiten de vrijgekomen gelden uit de subsidie bezig met de verduurzaming van hun woning of gebouw. Respondenten houden zich bezig ook met o.a. het doorvoeren van isolerende maatregelen, het plaatsen van (meer) zonnepanelen, HR++-beglazing of een warmtepomp buiten de subsidie om.

Een groot deel van de respondenten geeft aan dat de subsidie bijdraagt aan erkenning van het leed dat Groningers is aangedaan en ziet de WVM-subsidie als een compensatie voor de overlast als gevolg van de aardbevingen. De mate waarin dit gebeurt lijkt samen te hangen met de mate waarin men van mening is dat hen leed is aangedaan. Verscheidene aanvragers die van mening zijn te hebben geleden door de gaswinning geven in de verdiepende gesprekken aan dat een dergelijke regeling geenszins kan leiden tot (volledige) compensatie van het aangedane leed. Hoewel het voor sommigen enigszins bijdraagt aan erkenning ervan, noemen zij het logisch dat zij gecompenseerd worden voor het aangedane leed en geven aan dat een enkele regeling jarenlang leed niet teniet kan doen. Aanvragers die van mening zijn niet of nauwelijks te hebben geleden, zien de regeling eerder als een erkenning voor het leed van Groningers.

Het doel om bij te dragen aan (herstel van) het vertrouwen in de overheid wordt ondersteund door 48% van de respondenten uit het ervaringenonderzoek en 17% is het hier niet mee eens (34% is neutraal). In de verdiepende gesprekken wordt als toelichting gegeven dat ze serieus genomen worden en het gevoel krijgen dat er aan hen gedacht is. Uit de gesprekken blijkt ook dat bij een deel van de aanvragers hun vertrouwen in de overheid niet veranderd is of dat een dergelijke regeling niet of maar heel beperkt bijdraagt aan het herstel van vertrouwen. Er zijn veel partijen betrokken bij het dossier in allerlei ingewikkelde en wisselende constructies, geven meerderen aan. Dit maakt het complex en voedt het wantrouwen, zo stellen zij. Hoewel de WVM-regeling gewaardeerd wordt, zou de nadruk volgens hen moeten liggen op herstel van de schade.

6 | Bevindingen van experts

Er is voor dit onderzoek met een aantal experts gesproken. Hun naam en functie staan in Hoofdstuk 3.3.1. Elk van de deskundigen is vanuit hun functie goed bekend met de regeling. Er is wel een opmerkelijk verschil tussen deskundigen die in direct contact staan met inwoners met schade aan hun woning, en deskundigen die meer op afstand staan. Dit zal in de volgende paragrafen duidelijk worden. De deskundigen zijn het unaniem met elkaar eens dat de WVM-regeling een goede regeling was. Of het zou moeten worden gecontinueerd is één van de punten waarover de meningen verschillen.

6.1 Gebruik van de regeling

6.1.1 Bekendheid met de regeling door inwoners

Uit de gesprekken werd duidelijk dat de bekendheid onder inwoners met de €4.000-regeling, zoals het in de volksmond heet, groot is. De bekendheid is vooral tot stand gebracht via 'mond-tot-mondreclame'. Daarnaast zijn mensen ook bezocht door energiecoaches en energieadviseurs, wordt gebruik gemaakt van steunpunten van IMG en wordt via de gemeentelijke wijkaanpak de regeling bekend gemaakt. De provincie en gemeenten maken de regeling niet actief bekend onder inwoners, maar laten het over aan het IMG. Eén van de experts is verbaasd dat de regeling nooit door de Rijksoverheid of door de provincie is gepromoot.

Dat de bekendheid groot is, wil nog niet zeggen dat de bekendheid honderd procent is. Er is zeker een aantal mensen dat zich niet wil inlaten met de overheid. Zij worden niet bereikt, zelfs als ze schade hebben aan hun woning, bedrijf of verenigingsgebouw. Er kan overigens niet worden verwacht dat een langer voortbestaan van de regeling deze groep zal overhalen om alsnog kennis te nemen van de regeling.

6.1.2 Non-gebruik van de regeling

Er is nog steeds een behoorlijk aantal mensen dat gebruik van de regeling zou hebben kunnen maken, maar dat om diverse redenen niet heeft gedaan. Dat is niet alleen vanwege onbekendheid met de regeling, maar ook een diep beleefd wantrouwen tegenover de overheid, uitstelgedrag omdat er steeds weer nieuwe schade is en mensen die oncomfortabel zijn om via computers subsidies aan te vragen. Het gaat bij de laatste groep niet alleen om digibeten, maar ook om mensen die moeite hebben met ambtelijke taal of het doorgronden van een ambtelijke procedure. Zelfs als mensen op een wijk- of dorps huis hulp krijgen bij het gebruik van de regeling, wordt de regeling nog ingewikkeld gevonden. Het diep beleefde wantrouwen gaat gepaard met angst voor de overheid. Word je niet gekort? Mag je wel subsidies stapelen? Komt er later niet een terugvordering?

Dit is een belangrijke bevinding, omdat, zo zijn alle deskundigen het met elkaar eens, dit één van de meest eenvoudige regelingen is die er zijn bedacht. Eenvoudiger kan wel, maar dan moet je afzien van de subsidiestructuur en overgaan tot een zogenoemde "brengschuld-procedure", zoals volgens één expert is voorgesteld door de Nationale Ombudsman. Dit betekent dat je als overheid erkent dat je een fout hebt gemaakt en het slachtoffer van de fout niet opzadelt met de plicht tot verzoeken om herstel van de schade, maar als overheid zelf het initiatief neemt om schade herstellen. Dit, uiteraard, na constatering dat er schade is. De Nederlandse overheid is bang om voor Sinterklaas te spelen, maar vanuit de burger gezien is het niet fatsoenlijk dat als je iets van een ander kapot maakt, en je weet het, dat je wacht tot de ander verzoekt om de schade te herstellen. Het feit dat de €4.000-regeling een van de meest eenvoudige procedures is die wordt aangeboden, toont volgens tenminste twee experts aan dat de overheid andere prioriteiten stelt dan die van het fatsoen.

Het gebruik van de WVM is, volgens data die tijdens één van de interviews is aangeleverd, verre van volledig. 103.000 mensen hebben gebruik gemaakt van de regeling, maar nieuwe doelgroepen, zoals kerken,

maatschappelijke organisaties en bedrijven hebben slechts voor 2% gebruik gemaakt van de regeling. Bovendien hebben 109.500 mogelijke aanvragers in het effectgebied nog nooit schade geclaimd en komen daardoor evenmin in aanmerking voor de WVM. Bedacht moet worden dat aan de huurders in het gebied door het IMG geen vergoeding voor aardbevingsschade kon worden toegekend. Die vergoeding werd immers toegekend aan de verhuurder van de woning (de eigenaar). Om die reden konden huurders tot voor kort geen aanspraak maken op WVM.

6.1.3 Oneigenlijk-gebruik van de regeling

De eenvoud van de regeling en ruime doelgroep betekenen ook dat het oneigenlijk gebruik hoogstwaarschijnlijk laag is. Aan de ene kant moet de aanvrager schade hebben. Bij de schadeprocedure is onderzocht of er inderdaad sprake is van toegekende schadevergoeding. Wie onterecht een schadevergoeding, hoe hoog dan ook, heeft ontvangen, kan ook gebruik maken van deze regeling.

Bij de aanvraag moet een offerte worden ingediend. Het is goed mogelijk dat vervolgens de maatregel waarvoor de subsidie wordt ontvangen niet wordt uitgevoerd. Dit zou kunnen worden gecontroleerd, maar bij diverse deskundigen bestaat de indruk dat dit niet wordt gedaan. Er wordt zelfs van afgezien om een papieren controle uit te voeren. Experts benoemen dat er van regelingen altijd enige mate van oneigenlijk gebruik zal zijn, maar bij de meeste experts leeft de overtuiging dat er voor deze regeling nagenoeg geen sprake is geweest van oneigenlijk gebruik.

6.2 Impact van de regeling

6.2.1 Doelstelling van de regeling: afhandeling van schade

De doelstelling van de regeling, zoals die door het Ministerie van Binnenlandse Zaken wordt beschreven, komt niet overeen met de doelstelling volgens de minister van Binnenlandse Zaken zoals die te lezen is in de Memorie van Toelichting. Er lijkt sprake van 'scope creep'; het al dan niet bewust toevoegen van doelen na de start van een regeling. Volgens de Memorie uit 2017 is de regeling 'ontwikkeld met het oog op genoegdoening voor de overlast van de Groningers bij de schadeafhandeling'.⁴⁸ Het is op zich dus niet een regeling die bedoeld is om tegemoet te komen aan de schade. Er was volgens de deskundigen in 2017 geen enkele regeling die iets verder ging dan het vergoeden van de fysieke schade aan huizen, terwijl al wel duidelijk werd dat er veel overlast was. De WVM kan dus gezien worden als een begin van overlastvergoeding. Daartoe is deze eenvoudige regeling ingesteld. Hoewel het als genoegdoening tekort schoot, was het betekenisvol als eerste gebaar richting gedupeerden. Het was een erkenning dat het niet goed gegaan is en dat helpt gedupeerden wel bij de verwerking van wat hen is overkomen.

6.2.2 Doelstelling van de regeling: herstel vertrouwen in de overheid

Ten aanzien van het herstel van vertrouwen werkt de WVM goed en niet goed. Goed is dat het een laagdrempelige regeling is, makkelijk aan te vragen en voor iedereen gelijk. Het is ook de eerste regeling waarbij het Rijk toegaf dat er iets niet goed was gegaan. Dat helpt als het gaat om herstel van vertrouwen. Overigens wordt door experts wel opgemerkt dat de burger van de overheid verwacht dat de overheid het goed doet, dus in die zin is er geen sprake van herstel van vertrouwen, maar hoogstens een bevestiging dat de overheid wel te vertrouwen is. Negatief is dat de regeling de problemen zelf niet oplost. Zowel schade aan gebouwen als psychische schade worden er niet (volledig) mee hersteld. Bovendien is de regeling afstandelijk in die zin, dat je het via een computer aanvraagt en de procedure vooral via computers werkt. Mensen kunnen mensen vertrouwen, maar computers zijn koud, hard en een bijschrijving op een rekening voelt toch altijd anders aan dan een handdruk.

⁴⁸ Bron. Staatscourant Nr. 15.110, 17 maart 2017, Waardevermeerderingsregeling.

Doordat de regeling voor iedereen gelijk is, staat hij bovendien niet in verhouding tot de schade. Sommigen kiezen voor een vaste schadevergoeding van € 10.000,-, waardoor we ervan mogen uitgaan dat zij inschatten dat hun schade lager is of dat de snelle methode hen de minste overlast geeft. Zij kunnen dan € 4.000,- extra krijgen. Dat is relatief veel. Voor mensen die na jaren overlast eindelijk tonnen schadevergoeding krijgen en twee keer moeten verhuizen, is ditzelfde bedrag een schijntje. Het psychologisch effect pakt daardoor zeer verschillend uit.

Het stoppen met de regeling leidt volgens enkele experts tot verlies van vertrouwen in de overheid. Dit kan worden voorkomen door te stoppen op een moment dat een andere regeling begint. Dit zou maatregel 29 van Nij Begun kunnen zijn. Toch is maatregel 29 van Nij Begun waarschijnlijk niet voldoende. Die maatregel kan voor aanvragers weliswaar meer geld opleveren, maar ligt buiten bereik van mensen die een deel zelf moeten investeren om in aanmerking te kunnen komen. Ook is de maatregel minder breed toepasbaar, waardoor aanvragers minder vrijheid ervaren bij het benutten van de subsidie.

Tegenover de visie dat gedupeerden in Groningen nog lang niet voldoende zijn gecompenseerd en dus recht menen te hebben op de subsidie, staat ook de afweging dat gedupeerden elders in het land geen vergelijkbare regelingen hebben. Ook in Limburg is mijnbouwschade en aan huizen langs het kanaal de Haandrik in Overijssel is er grootschalige schade door overheidshandelen. Andere gedupeerden die zijn genoemd zijn longkankerpatiënten door steenkolenmijnbouw, medewerkers die hebben gewerkt met chroom uit verf dat door defensie en de NS is gebruikt en natuurlijk de slachtoffers van de toeslagenaffaire.

Toelichting maatregel 29 ⁴⁹

Woningeigenaren in de gehele provincie Groningen en drie gemeenten in Noord-Drenthe kunnen vanaf de zomer 2025 subsidie aanvragen. De definitieve tekst van de subsidieregeling is nog niet beschikbaar. Deze aangekondigde isolatiesubsidie is één van de maatregelen uit het beleidsprogramma Nij Begun. Voor de bekostiging van maatregel 29 is een bedrag beschikbaar gesteld van 1.65 miljard euro. De maatregel zal worden opengesteld tot en met 31 december 2035. De maatregel werkt met terugwerkende kracht vanaf 25 april 2023. Als subsidiabele maatregelen wordt op de website van de gemeenten gesproken over: isolatie van het dak, HR-glas, vloerisolatie, isoleren spouwmuur, dichten van naden en kieren bijvoorbeeld met tochtstrips. Het doel van de maatregel is dat alle inwoners in het gebied een duurzame en energiezuinige woning kunnen krijgen. Inwoners van het versterkingsgebied kunnen 100% van de kosten van de isolerende maatregelen vergoed krijgen. De maximale subsidie voor is 40.000,- euro. Inwoners buiten het versterkingsgebied kunnen 50% van de kosten van het isolatieproject vergoed krijgen met een maximaal subsidiebedrag van 20.000,-. De dertien gemeenten hebben onlangs op hun website bekend gemaakt dat deze subsidieregeling binnenkort wordt opengesteld. Een van de gedachten achter deze vroegtijdige bekendmaking is dat de inwoners alvast aan de slag kunnen gaan met isolatiemaatregelen.

In vergelijking met de WVM is deze regeling beperkt tot isolatiemaatregelen (en bijvoorbeeld niet voor het installeren van zonnepanelen). Het maximale subsidiebedrag van €20.000,- of €40.000,- is aanmerkelijk hoger dan dat van de WVM-regeling (namelijk: €4.000,-). Er wordt in de regeling wel een koppeling gelegd met het gebied waar de woning staat, maar niet met het ontvangen van een vergoeding voor schade veroorzaakt door aardgaswinning. Voor de bewoners van het gebied buiten de versterkingszone is het subsidiepercentage beperkt tot 50%. Het WVM kent een maximaal subsidiepercentage van 100%.

⁴⁹ Bron: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gaswinning-in-Groningen/plan-voor-isolatie-woningen-Groningen-en-Noord-Drenthe-op-weg-naar-aardgasvrij

6.2.3 Doelstelling van de regeling: energietransitie

Maatregel 29 uit Nij Begun wordt wel gezien als vervanger van de WVM-regeling. Dat is niet terecht volgens een van de experts. De WVM is gebaseerd op een overlastcomponent, terwijl maatregel 29 niet alleen veel complexer is, maar ook specifiek en duidelijk gericht op energietransitie. Het is een nieuw begin en geen tegemoetkoming op aangedane overlast.

Een pré van de WVM-regeling is dat aanvragers in tegenstelling tot maatregel 29 van Nij Begun geen eigen geld hoeven in te zetten om in aanmerking te komen voor de subsidie. Dat maakt de regeling niet alleen eenvoudiger, maar ook toegankelijker voor mensen met een kleine portemonnee. Het beeld bij alle experts is dat de subsidie heeft bijgedragen aan de (versnelde) toename van het aantal zonnepanelen, dubbel glas en andere energiemaatregelen in het schadeafhandelingsgebied.

6.3 Ter afsluiting

Eén expert hekelde het fenomeen dat het Noorden geld binnenhaalt over de ruggen van de slachtoffers heen. Eigenlijk heeft de overheid verzaakt in het snel afhandelen van de schade. Dat in ruil daarvoor het Noorden recht krijgt op een Lelylijn of waterstoffabrieken is het verkeerde doekje voor het bloeden. Het herstel van de woningen is immers nog steeds niet op orde voor veel slachtoffers. De WVM-regeling was aanvankelijk goed, maar inmiddels worden inwoners op andere manieren gecompenseerd door het IMG (compensatie voor psychisch lijden). Eigenlijk moet simpel alle schade (juist bij huizen met grootschalige schade) sneller en zonder reserve worden hersteld.

Alle experts roepen op om rekening te houden met de gevoelens van mensen aan wie schade is toegebracht. Tot op de dag van vandaag zitten mensen in serieuze problemen. Soms vragen ze niet eens meer om schadeherstel, omdat ze er niet meer in geloven. Bij deze groep helpt de WVM ook niet.

Drie van de vier experts zijn tegen afschaffing. Het gaat hen erom dat afschaffing het beeld oplevert dat “Den Haag” het Noorden alweer aan het vergeten is. Vandaar de oproep om pas af te schaffen als er een nieuwe regeling voor in de plaats komt of op het moment dat de bodem niet meer in beweging is en er geen nieuwe schade meer bij komt. Op dit moment is er nog een groot aantal mensen en organisaties dat de subsidie succesvol zou kunnen aanvragen. Nu stoppen zou volgens enkele experts ten opzichte van hen niet eerlijk zijn. Bovendien is maatregel 29 van Nij Begun door beperkte toepasbaarheid en door de noodzaak zelf ook te investeren niet voor iedereen een bruikbare vervanging. Eén expert is van mening dat het hoog tijd is om te stoppen met de regeling.

Alle experts zijn het eens dat de WVM aanvankelijk een goed instrument was. Het was een genoegdoening op een moment dat er nog veel aan genoegdoening te doen viel. Op moment van schrijven is vooral in het kerngebied nog steeds niet voldoende genoeg gedaan.

7 | Bijlage I – Voorgeschiedenis (2014-2016: provinciale interimregeling)

Overzicht van acht versies van de provinciale interimregeling waardevermeerdering

(6-11-2014 / 1-7-2016)

Bron: www.provincieblad.nl

Samenvattend

De adviescommissie Wim Meijer⁵⁰ zet voor het eerst de WVM op de bestuurlijke agenda (1 november 2013)

De regeling wordt vervolgens door GS Groningen in werking gesteld op 6 november 2014

De regeling wordt ingetrokken: 1 juli 2016

Tussentijds wordt de looptijd twee keer verlengd

Het oorspronkelijke subsidieplafond van 120 miljoen wordt twee keer verhoogd naar uiteindelijk 136 miljoen

Het werkingsgebied van oorspronkelijk negen gemeenten wordt uitgebreid met Hogeveen-Sappemeer en Menterwolde

Het aantal subsidiabele maatregelen is tussentijds uitgebreid

1.

Interimregeling waardevermeerdering provincie Groningen

Als beleidsregel vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Groningen

9 december 2014

Werkingsgebied: Appingedam, Bedum, Delfzijl, De Marne, Eemsum, Loppersum, Slochteren, Ten Boer en Winsum (de negen kerngemeenten)

Uitvoering door SNN

Kosten worden vergoed door de Nederlandse Aardolie Maatschappij

Alleen aanvraag mogelijk door eigenaar woning

Beslistermijn op aanvraag: 8 weken

Voorwaarden: ten minste 1.000,- euro aardbevingsschade die reeds werd vergoed; plus een bouwkundig voorstel dat resulteert in 'versterking'⁵¹ van de woning

Negen verschillende maatregelen zijn subsidiabel: isolatie, hoog rendementsglas, combiketel, zonnepanelen, warmtepomp, warmte-koude opslag, warmteterugwinning

Maximum 4000,- euro

Ook woningcorporaties kunnen aanvragen doen

Geen voorschot mogelijk

Vaststelling subsidie (uitbetaling) acht weken nadat aanvrager aan heeft getoond dat maatregel is uitgevoerd

Inwerkingtreding 6 november 2014

Looptijd tot 1 april 2015

Gepubliceerd in Provinciaal blad 2015, nr.1423, 19 maart 2015

2.

Delegatiebesluit

College van Gedeputeerde Staten Groningen

9 december 2014

Subsidieplafond is vastgesteld op 120.000.000,- euro

Uitvoering wordt opgedragen aan de uitvoeringsorganisatie SNN

⁵⁰ Rapport: Vertrouwen in een duurzame toekomst: een stevig perspectief voor Noord-Oost Groningen, 1 november 2013.

⁵¹ Gelet op de subsidiabel gestelde maatregelen had beter gesproken kunnen worden van verduurzaming.

Gepubliceerd in Provinciaal Blad 2015, nr 1422, 19 maart 2015

3.

[Wijziging Interimregeling](#)

Gedeputeerde Staten van Groningen

17 februari 2015

Looptijd wordt verlengd (einddatum wordt niet vermeld)

Gepubliceerd in Provinciaal blad 2015, nr. 1008, 26 februari 2015

4.

[Uitbreiding werkingsgebied](#)

College van Gedeputeerde Staten Groningen

17 maart 2015

Twee nieuwe gemeenten worden toegevoegd: Hoogezand-Sappemeer en Menterwolde

Er worden nu zeventien verschillende subsidiabele maatregelen genoemd, toegevoegd worden:

infraroodpanelen, lage temperatuurverwarming, slimme meter, pellet kachel, vloerverwarmingspomp.

Gepubliceerd Provinciaal Blad, 2015, nr 1491, 20 maart 2015

“Op grond van de ontwikkeling van de seismiciteit, zoals geconstateerd in het SodM-advies van december jl., kunnen inwoners van de gemeenten Menterwolde en Hoogezand-Sappemeer met terugwerkende kracht, tot het moment van het afsluiten van het bestuursakkoord, aanspraak maken op de interim-WVM en de commissie bijzondere situaties, zoals die zijn ingesteld voor de negen gemeenten waarop het bestuursakkoord van januari 2014 betrekking heeft.”

5.

[Wijziging subsidieplafond](#)

12 januari 2016

Gedeputeerde Staten van Groningen

Subsidieplafond wordt vastgesteld op 124.600.000,- euro

Gepubliceerd Provinciaal Blad 2016, nr.351, 21 januari 2016

6.

[Wijziging van de Interimregeling](#)

College van Gedeputeerde Staten Groningen

18 januari 2016

Er wordt een nieuwe vervaldatum vastgesteld, en wel: 1 juli 2016

Provinciaal Blad 2016, Nr.352, 21 januari 2016

7.

[Wijziging Interimregeling](#)

Gedeputeerde Staten van Groningen

14 juli 2016

Vaststelling van het subsidieplafond 136.400.000,- euro

Provinciaal Blad 2016, nr.4233, 22 juli 2016

8.

[Intrekking Interimregeling Waardevermeerdering](#)

De regeling vervalt per 1 juli 2016

De Nationaal Coördinator Groningen, Hans Alders, heeft toegezegd dat er een nieuwe rijksregeling komt die dezelfde rechten toekent aan eigenaren in het aardbevingsgebied aan wie reeds schade werd toegekend.

Provinciaal Blad 2016, nr.4232, 22 juli 2016

9.

Nationaal Coördinator Groningen: Hans Alders, 18-12-2015⁵²

“Inwoners van de provincie Groningen die schade ondervinden, maar buiten de grenzen van de elf gemeenten wonen, begrijpen niet waarom de regeling niet op hen van toepassing is. Dat geldt dus voor de gemeente Groningen, maar ook voor andere gemeenten (buiten de elf gemeenten die nu in de regeling zijn genoemd), waar schade is opgetreden of zal optreden. Tegen deze achtergrond, zal de huidige regeling voor het onderdeel schade, tot en met 31 december 2015 met terugwerkende kracht open worden gesteld voor schadegevallen buiten de huidige elf gemeenten. Om in aanmerking te komen voor deze regeling dient de schade ontstaan te zijn op uiterlijk 31 december 2015 en moet de eigenaar-bewoner een melding van deze schade doen bij het CVW op uiterlijk voor 1 februari 2016. Zodra de schade erkend is, dient de eigenaar-bewoner binnen een maand een aanvraag in te dienen bij het SNN om in aanmerking te komen voor een vergoeding.”

10.

Tabel 7.1: Status aanvragen provinciale interimregeling

Status ⁵³	2014	2015	2016	Totaal
Toegekend	3.982	21.145	5.447	30.574
Ingetrokken	90	354	355	799
Afgewezen	11	91	377	479
Buiten behandeling	18	56	7	81
Totaal Aanvragen	4.101	21.646	6.186	31.933
Afwijzingspercentage	0,7%	0,7%	6,2%	1,7%

KKBron: SNN

⁵² Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020, p.60

⁵³ Gegevens verkregen van het SNN.

8 | Bijlage II – WVM-subsidie per woning

De zesde hypothese is: “In gebieden waar meer schade plaatsvindt, zal ook ten opzichte van het aantal schademeldingen vaker gebruik worden gemaakt van de WVM”. De houdbaarheid van deze verwachting wordt in deze bijlage onderzocht door te becijferen welk bedrag aan subsidie (uitgedrukt in euro’s) door het SNN per woning werd toegekend. Daarbij worden gemiddelde bedragen per woning vergeleken per gemeente (Tabel 8.1).

Tien van de elf voormalige kerngemeenten zijn opgegaan in drie fusiegemeenten, te weten: Midden-Groningen, Het Hogeland en Eemsdelta. Aan de woningen in dit kerngebied werd in de periode 2017-2023 gemiddeld een bedrag van 675 euro toegekend.

Dit gemiddelde bedrag is aanmerkelijk lager dan het gemiddelde bedrag dat aan woningen in de drie Noord Drentse gemeenten werd toegekend. Dat was namelijk: 1.243,- euro. Bijna het dubbele.

Ook de vier Groninger gemeenten (Westerkwartier, Groningen, Veendam en Oldambt) die direct aan het oorspronkelijke aardbevingsgebied grenzen hebben per woning een aanzienlijk hoger bedrag aan subsidie mogen ontvangen, namelijk: 1.431,- euro: meer dan het dubbele. Daarbij moet worden aangetekend dat de woningen in deze gemeenten – met uitzondering van die in de voormalige gemeente Ten Boer – geen aanspraak konden maken op de provinciale interimregeling.

Tijdens de eerste periode (2014-2016) werd aan 30.574 woningen een subsidiebedrag van 118 miljoen euro toegewezen. Als we deze subsidie-impuls berekenen per woning in het oorspronkelijke aardbevingsgebied dat komen we op een bedrag van: 1.575,- euro. Als we dat startbedrag optellen bij de subsidie die in de tweede periode (2017-2024) werd verkregen dan komen we uit op een subsidiebedrag per woning voor de gehele periode (2014-2024) van 2.250,- euro. Dus per saldo werd aan de woningen in de kern van het aardbevingsgebied een hogere subsidie-impuls verleend dan aan de woningen in het meer perifere gebied dat wat minder aan de aardbevingen te lijden heeft gehad en waar vaker een lichte schade werd gemeld.

Tabel 8.1: Verleende subsidie per woning (2014-2023)

Gemeente	Verleende subsidie in miljoen euro (2017-2023) (SNN)	Woningen per 2023 (CBS)	Verleende subsidie per woning in euro's
• Midden-Groningen	23,2	28.587	812,-
Het Hogeland			
• De Marne	4,7		
• Winsum	3,9		
• Eemsmond	3,9		
• Bedum	3,5		
Totaal	16,0	22.813	701,-
Eemsdelta			
• Delfzijl	7,6	12.561	
• Appingedam ⁵⁴	2,5	6.209	
• Loppersum	2,0	4.817	
Totaal	12,1	23.587	513,-

⁵⁴ In de Excel sheet van het SNN wordt deze gemeente aangeduid als Eemsdelta.

Eerste Schil			
Groningen			
• Haren	14,5		
• Ten Boer ⁵⁵	2,0		
• Groningen	101,0		
Totaal	117,5	122.715	917,-
Westerkwartier			
• Zuidhorn	14,4		
• Leek	14,1		
• Grootegast	7,4		
• Marum	4,0		
Totaal	39,9	27.914	1.429,-
• Oldambt	29,4	18.973	1.550,-
• Veendam	23,8	13.013	1.829,-
Oost-Groningen			
• Pekela	6,1	5.787	1.054,-
• Westerwolde	0,5	11.996	42,-
• Stadskanaal	0,1	15.177	6,6,-
Kop van Drenthe			
• Tynaarlo	25,7	14.715	1.746,-
• Noordenveld	22,7	14.926	1.520,-
• Aa en Hunze	5,3	11.428	464,-

⁵⁵ Ten Boer werd door de provincie Groningen in de periode 2014-2016 gerekend tot de 11 gemeenten die onder de Interimregeling vielen.

9 | Bijlage III – De stuwmeerregeling juli 2019

In 2017⁵⁶ blijkt dat er onduidelijkheid bestaat over het protocol dat bij het vaststellen van aardbevingsschade moet worden gevolgd. Op 31 maart 2017 wordt de schadeafhandeling door de privaatrechtelijke organisatie Centrum Veilig Wonen stilgelegd.

Meer dan een jaar later, en wel in mei 2018, wordt de schadeafhandeling weer ter hand genomen. De schadeafhandeling is nu opgedragen aan een publiekrechtelijke instantie: de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen. Deze tijdelijke commissie wordt op 19 maart 2018 door de Minister van EZK opgericht. Het TCMG maakt een trage start. Bij de start liggen er circa 12.500 schademeldingen op afhandeling te wachten. In juni 2018 staan er 16.000 schademeldingen open. In december 2018 zijn er inmiddels 2.463 schadebesluiten genomen. In april 2019 wordt het effectgebied opnieuw vastgesteld. Duidelijk is nu dat in de gehele stad Groningen en tot ver in Drenthe en in Friesland er verondersteld mag worden dat er aardbevingsschade kan zijn ontstaan (en zal worden vergoed). Ook ligt er nu een herzien schadeprotocol.

In juni 2019 stuurt de Minister een brief naar de Tweede Kamer waarin hij plannen uiteenzet voor maatregelen om de schadeafhandeling te versnellen. Er ligt nu een ontwerp voor een Stuwmeerregeling.⁵⁷ Schademelders krijgen in dit voorstel zonder beoordeling van de schade door een deskundige en zonder calculatie van de kosten van herstel, het aanbod van een vast bedrag als vergoeding voor de schade (€5.000,-). Een voorwaarde is dat de begunstigde afziet van nieuwe schadeclaims (de kwijting). In een debat in de Kamer blijkt er overeenstemming te bestaan over de noodzaak van een dergelijke regeling om zo de werkvoorraad beheersbaar te maken.

Een maand later, op 3 juli 2019, valt bij ruim 16.000 adressen, waar in totaal circa 19.000 schademeldingen openstaan, een brief op de mat met een aanbod voor deze Stuwmeerregeling. Iedereen die tot 13 juni 2019 een schademelding heeft gedaan en waarvan die melding nog niet is afgehandeld, komt in aanmerking. Er is de mogelijkheid om €5.000,- in totaal te ontvangen, waarmee alle dan aanwezige schade wordt beschouwd te zijn afgehandeld. Binnen twee maanden heeft bijna de helft van de aangeschreven adressen gebruik gemaakt van de regeling: ruim 7.000 van hen kiezen voor de vaste vergoeding van €5.000,-. December 2019 hebben een kleine 2.000 aangeschreven adressen nog geen keuze gemaakt. Zij twijfelen omdat ze niet kunnen inschatten of ze met het aanbod van het vaste bedrag de huidige maar vooral ook de nog te verwachten schade wel kunnen laten herstellen. Er zijn op dat moment circa 10.000 dossiers afgehandeld met de Stuwmeerregeling. Ruim 1.700 mensen wezen het aanbod af. Het stuwmeer is daarmee vrijwel opgedroogd.

Tabel 9.1: Toekenningen schadevergoeding door het IMG

Jaartal	Ingekomen schade meldingen	Toekenningen schadevergoeding
2019	26.978	24.191
2020	48.765	33.939
2021	45.501	43.406
2022	45.854	46.652
2023	30.128	19.155
2024	n.b.	n.b.

Bron: jaarverslagen IMG

⁵⁶ Deze informatie is ontleend aan de website van het Instituut Mijnbouwschade Groningen

⁵⁷ Regeling Stuwmeer TCMG, Staatscourant 38.034, 3 juli 2019.

Na een gestage daling stijgt nu het aantal nieuwe schademeldingen weer naar honderden per dag. Opvallend is dat nu verreweg de meeste meldingen van adressen komen waar nooit eerder schade was gemeld. De Stuwmeerregeling maakt het mogelijk om wekelijks tot 2.000 besluiten te nemen en evenzoveel schademeldingen af te handelen.

Op 1 juli 2020 gaat de schadeafhandeling van het TCMG over naar het Instituut Mijnbouwschade Groningen. Er is dan een stuwmeer van 24.000 gevallen. Maar de afhandelings tijd is nu wel fors verkort. Diegenen die een schadebesluit hebben ontvangen, ook diegenen die kozen voor de vaste vergoeding van €5.000,-, maken aanspraak op de WVM 2017.

Tabel 9.2: Verdeling van schadetoekenning door IMG over inwoners gemeenten (*€1.000,-)

	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal	%
Groningen	7.277	9.609	12.724	15.831	7.668	53.109	36,4%
Midden-Groningen	3.299	3.594	4.115	3.287	2.032	16.327	11,2%
Hogeland	3.549	2.883	2.720	3.016	2.262	14.430	9,9%
Eemsdelta	2.727	2.910	2.905	3.021	1.944	13.507	9,2%
Oldambt	1.430	4.271	2.785	2.337	616	11.439	7,8%
Veendam	1.331	3.045	2.047	2.025	583	9.031	6,2%
Tynaarlo	413	1.158	2.097	4.153	1.046	8.867	6,1%
Westerkwartier	492	1.772	3.384	661	1.369	7.678	5,3%
Noordenveld	126	904	1659	3963	1.026	7.678	5,3%
Pekela	129	738	307	694	182	2.050	1,4%
Aa en Hunze	99	196	275	987	242	1.799	1,2%
Totaal						145.915	100%

Bron: Jaarverslagen IMG

In het kerngebied (Het Hogeland, Midden-Groningen en Eemsdelta) zien we een betrekkelijk gelijkmatig verloop van het aantal toekenningen WVM (vlakke curven). Dat wil zeggen dat de aantallen toekenningen van jaar tot jaar niet erg verschillen. Aanvankelijk (tot 2021/2022) is er wel sprake van een lichte stijging, maar daarna is de tendens duidelijk dalend. Lijkt wel te duiden op verzadiging.

In drie gemeenten van de eerste schil (Oldambt, Veendam en Groningen) zien we dat er eerst sprake is van een stijging van het aantal toekenningen. In twee gemeenten is die piek er al in 2020. In Groningen komt die piek later: 2022. Daarna is er sprake van een daling. Wat opnieuw lijkt te duiden op verzadiging.

In het Westerkwartier zien we ook aanvankelijk een stevige stijging met een piek in 2021 en een dal in 2022. Maar daarna is er in 2023 toch weer sprake van een stijging. Dit is opmerkelijk. Kennelijk is de vraag in het Westerkwartier nog niet gestild. Slechts een klein deel van het Westerkwartier (Ezinge, Feerwerd en Garnwerd) werden in het verleden gerekend tot het kerngebied. Delen van het Westerkwartier (Leek, Marum, Grootegast) liggen nogal ver af van het kerngebied. Voor de tweede piek in 2023 is er geen goede verklaring.

De periferie wordt gevormd door de Kop van Drenthe en Westerwolde. Het aantal toekenningen groeit gestaag, deze bereikt in 2022 betrekkelijk laat een piek waarna er sprake is van daling (duidend op verzadiging).

In zijn algemeenheid kan worden gezegd dat hoe dichterbij de gemeente bij het epicentrum Loppersum ligt, des te eerder wordt een toekenning piek bereikt (2019: Het Hogeland, Midden-Groningen 2021). In de perifere gebieden (Tynaarlo, Noordenveld, Aa en Hunze) duurt het juist allemaal wat langer voordat informatie over de regeling in 2023 leidt tot een aanvragen- en toekenning piek.

In de eerste schil (Veendam, Oldambt, Pekela) volgt men de ontwikkeling rond de schadecompensatie kennelijk redelijk goed en ligt de toekenningenpiek al in 2020, waarna de daling (verzadiging) inzet. Zoals eerder gezegd, is Westerkwartier een outlier waarbij er nog geen duidelijke verklaring is voor de tweede piek in 2023.

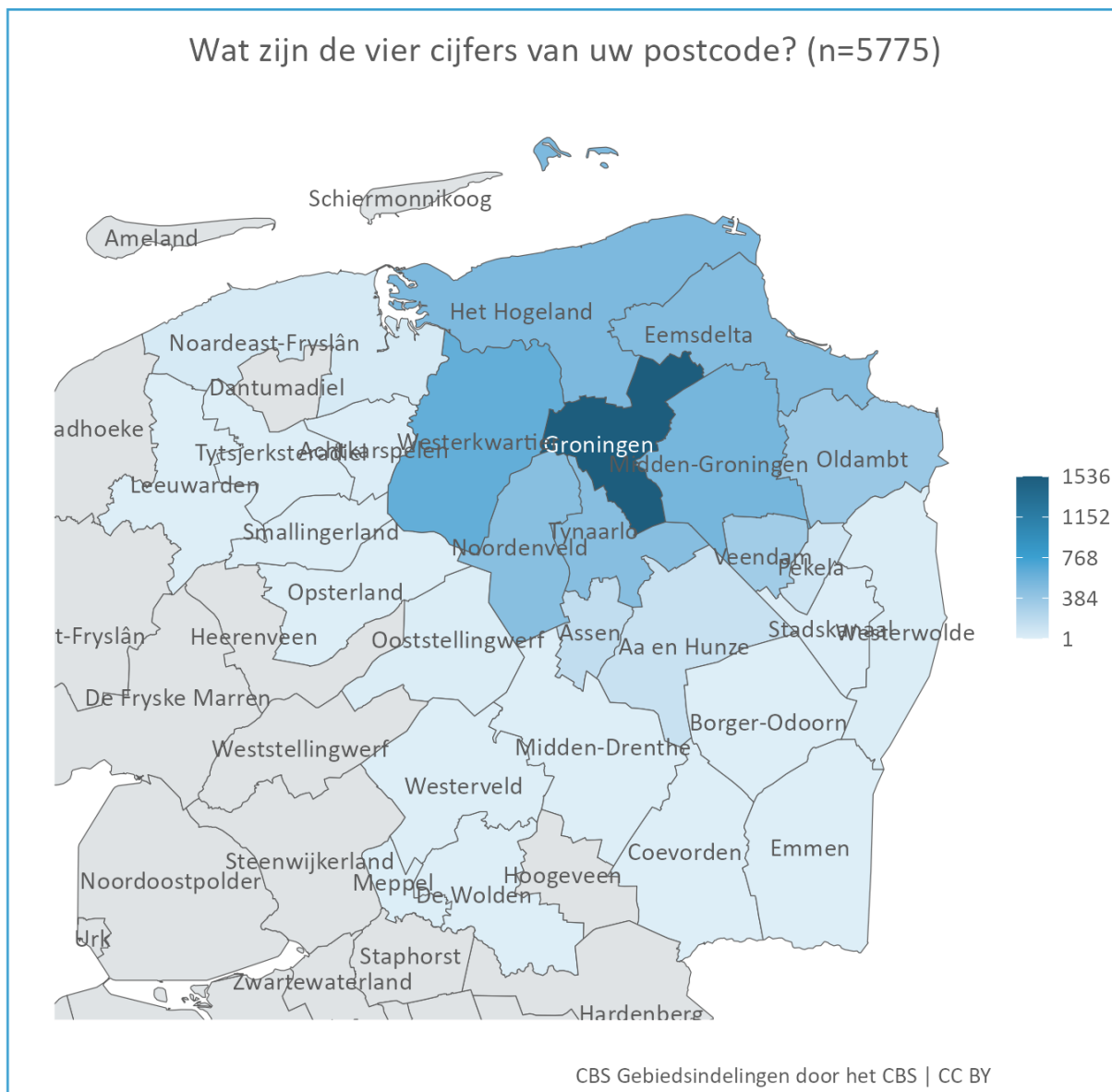
10 | Bijlage IV– resultaten vragenlijstonderzoek

10.1 Nota bene

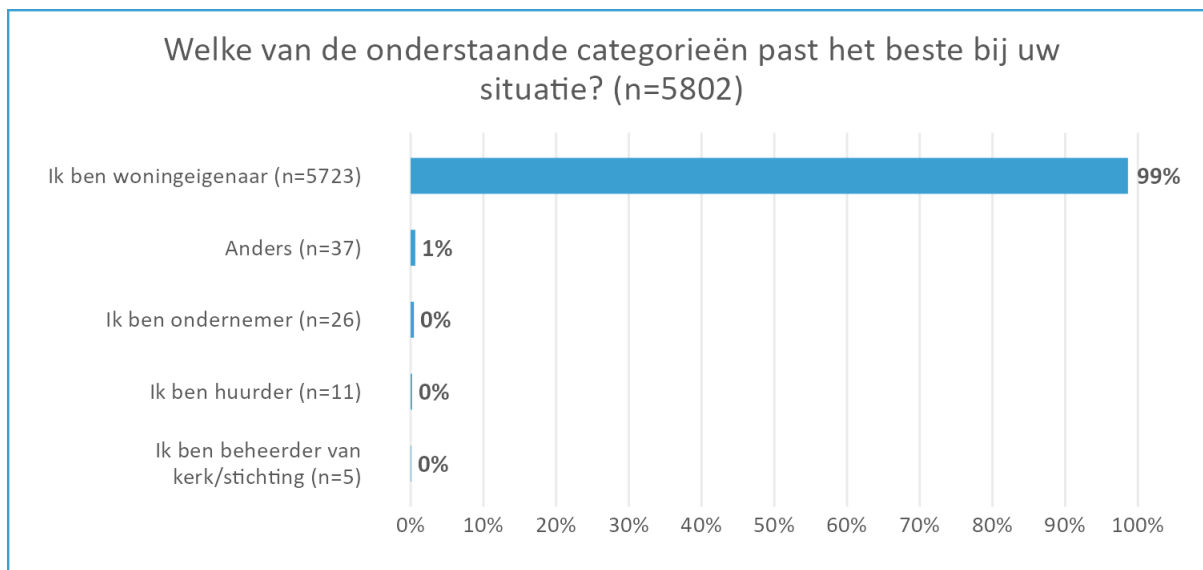
Het is goed om op te merken dat er in beperkte mate sprake lijkt te zijn van enige foutieve data. Data zijn foutief wanneer deze niet stroken met andere gegevens van respondenten. Zo geven 155 respondenten aan geen aanvraag voor de WVM te hebben gedaan, terwijl zij wel geregistreerd staan bij het SNN met een aanvraagnummer voor de regeling. Ook blijkt bij de verdiepende gesprekken dat een enkele deelnemer de inhoud van de WVM-regeling onvoldoende scherp voor ogen heeft of dit onvoldoende kan scheiden van andere regelingen en/of compensaties, ondanks de door de onderzoekers verstrekte toelichting. Een verklaring hiervoor kan liggen in de complexiteit van het aardbevingsdossier met vele regelingen en voorwaarden. 12% van de respondenten geeft aan naar eigen inschatting slecht of zeer slecht op de hoogte te zijn van het dossier.

10.2 Achtergrond

In de onderstaande grafiek zijn het aantal antwoorden per gemeente visueel weergegeven. In totaal vallen 24 responsen buiten de kaart. Responsen buiten het effectgebied kunnen verklaard worden door verhuisbewegingen van respondenten.

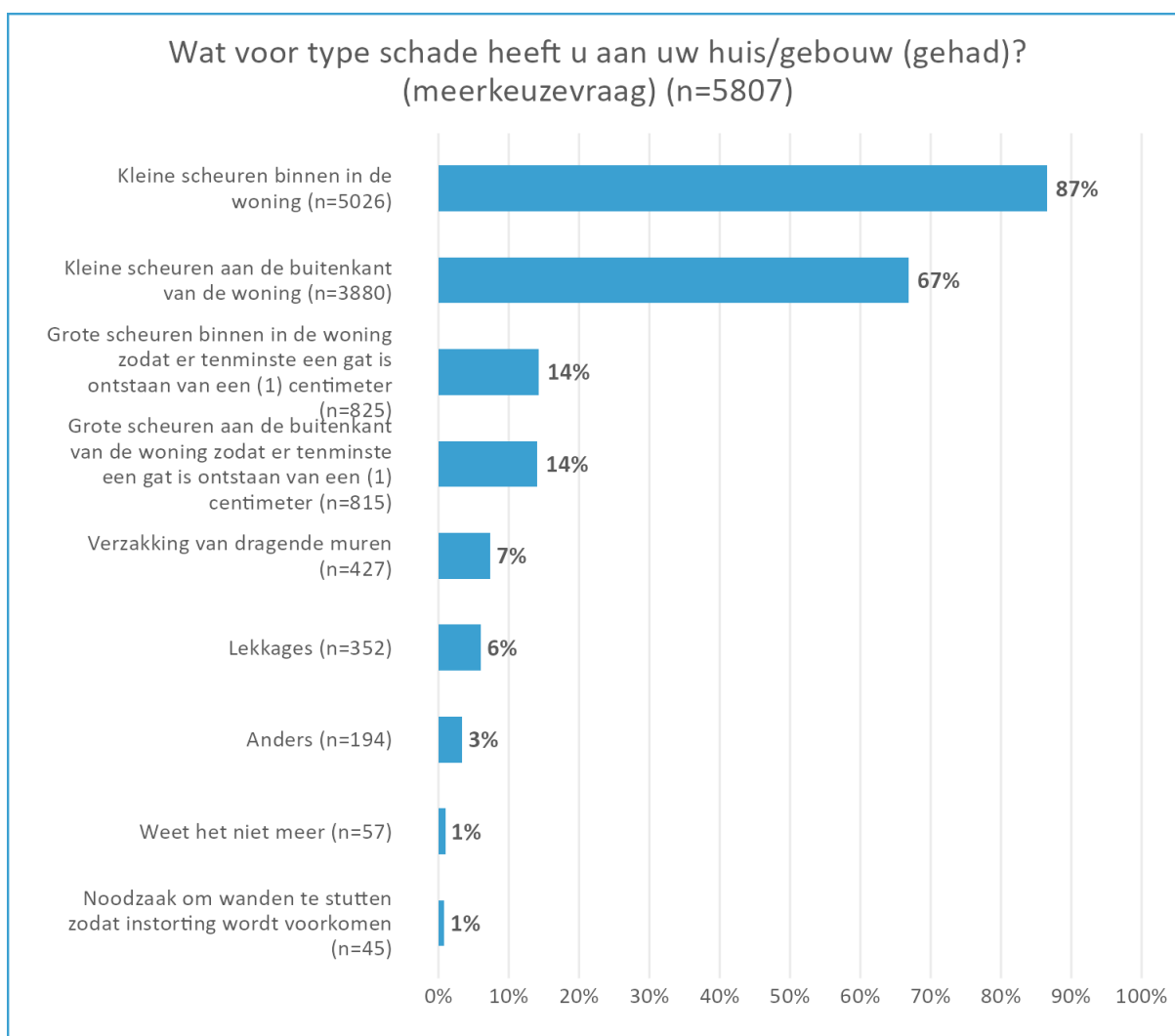

Figuur 10.1: Weergave van aantal deelnemers aan het vragenlijstonderzoek per postcodegebied.

Figuur 10.2: Achtergrondgegevens respondenten vragenlijstonderzoek

De onderstaande vraag is alleen voorgelegd aan respondenten die aangeven schade te hebben (gehad) aan een huidige of vorige woning/gebouw door de aardbeving.

Figuur 10.3.: Schadegegevens van deelnemers aan vragenlijstonderzoek

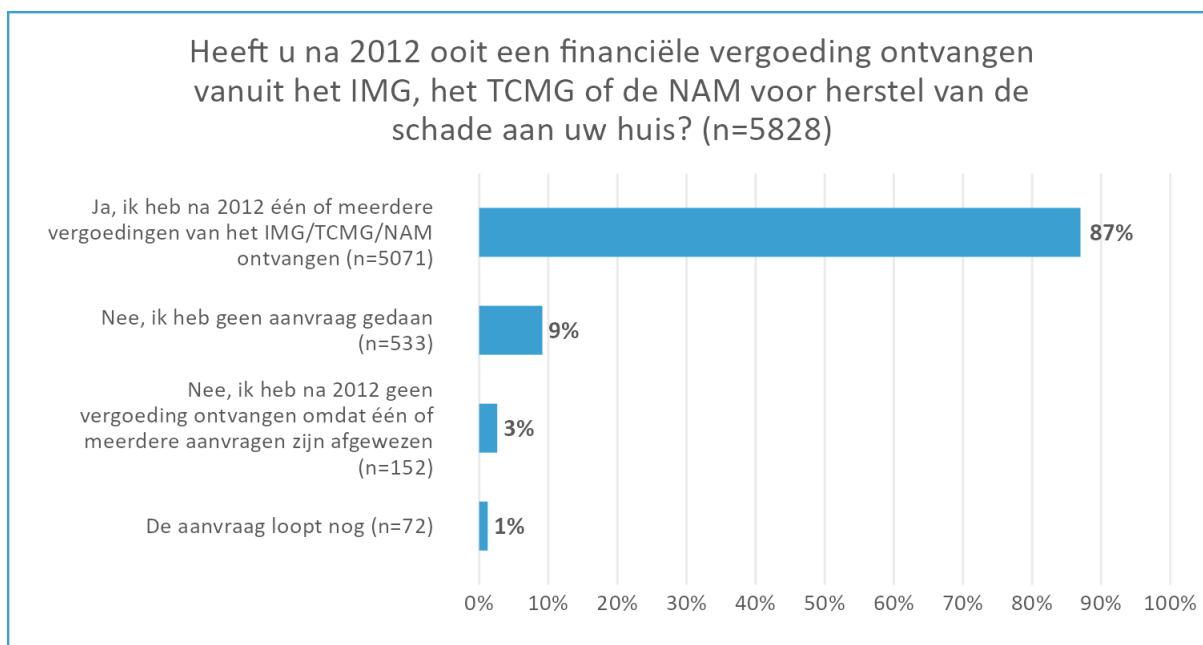
De onderstaande vraag is alleen voorgelegd aan respondenten die aangaven schade aan hun woning/gebouw te hebben gemeld.

Tabel 10.1: Jaartal van meldingen van aardbevingsschade van deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Wanneer heeft u voor het eerst aardbevingsschade gemeld? (n=5723)		
Jaar	n	%
Voor 2012	189	3%
2012	224	4%
2013	167	3%
2014	304	5%
2015	308	5%
2016	230	4%
2017	192	3%
2018	329	6%
2019	456	8%
2020	830	15%
2021	870	15%
2022	983	17%
2023	378	7%
2024	263	5%

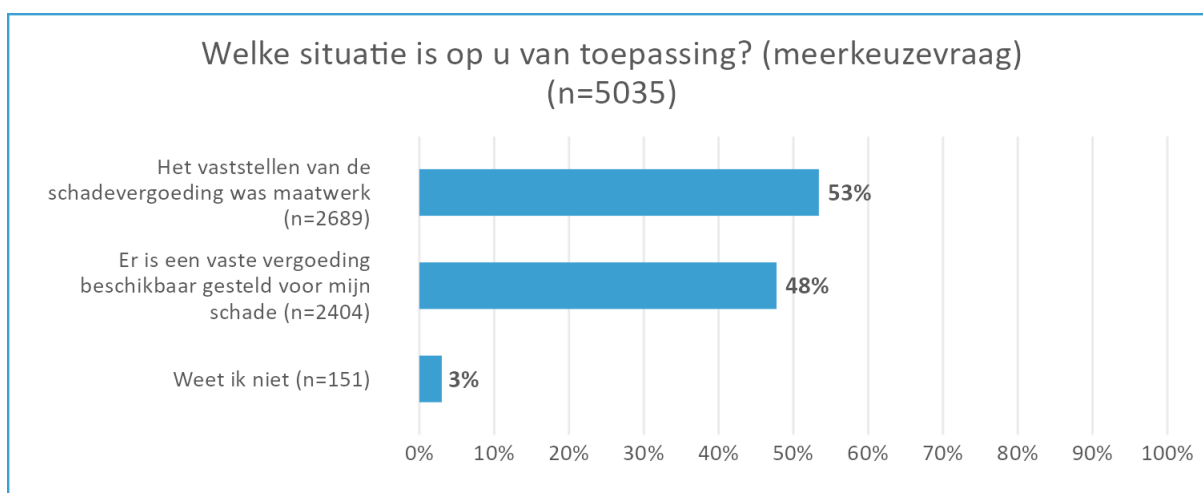
Tabel 10.2: Aantal meldingen van aardbevingsschade door deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Hoe vaak heeft u een schade gemeld? (n=5764)		
Aantal	n	%
0 keer	26	0%
1 keer	3637	63%
2 keer	1123	19%
3 keer	500	9%
4 keer	216	4%
5 keer	115	2%
Meer dan 5 keer	147	3%

Figuur 10.4: Financiële vergoeding van deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

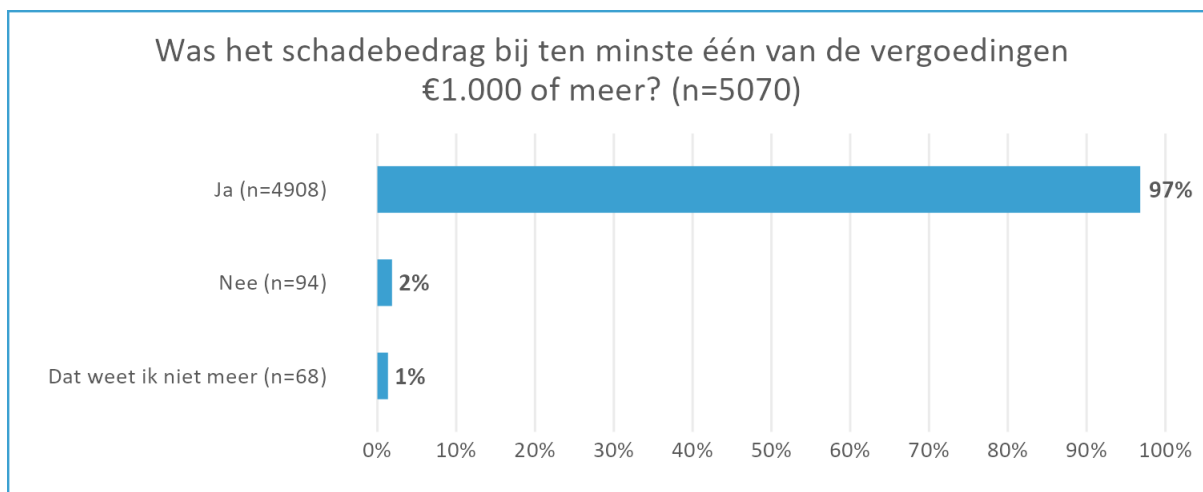
De overige vragen in dit thema zijn alleen gesteld aan respondenten die na 2012 één of meerdere vergoedingen van het IMG/TCMG/NAM hebben gekregen.

Figuur 10.5: Vaste schadevergoeding of maatwerk bij deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

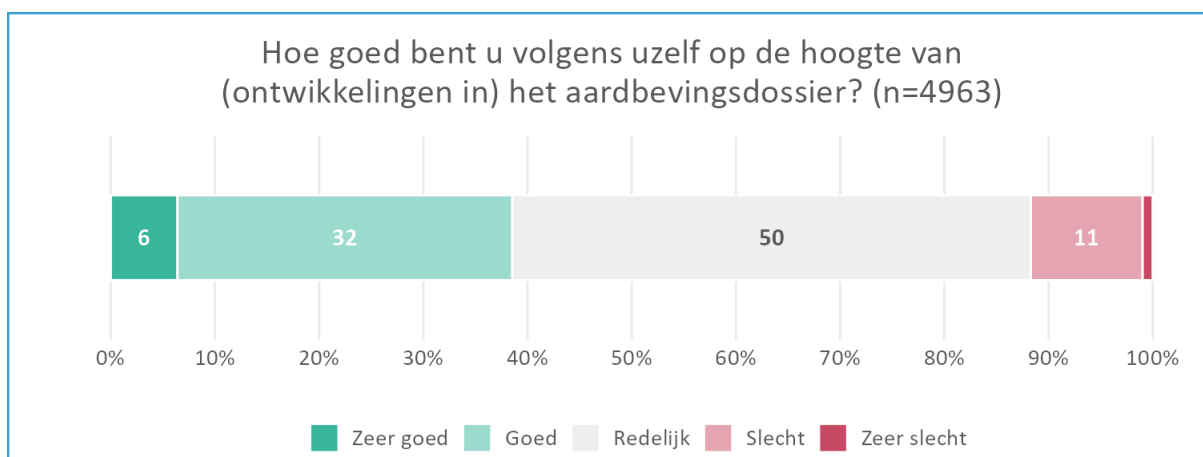
Tabel 10.3: Aantal schadevergoedingen gemeld door deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Hoeveel keer heeft u in totaal vergoedingen ontvangen voor aardbevingsschade? (n=4957)		
Aantal	n	%
1 keer	3038	61%
2 keer	1165	24%
3 keer	452	9%
4 keer	157	3%
5 keer	73	1%
Meer dan 5 keer	69	1%

Figuur 10.6: Schadebedrag bij deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

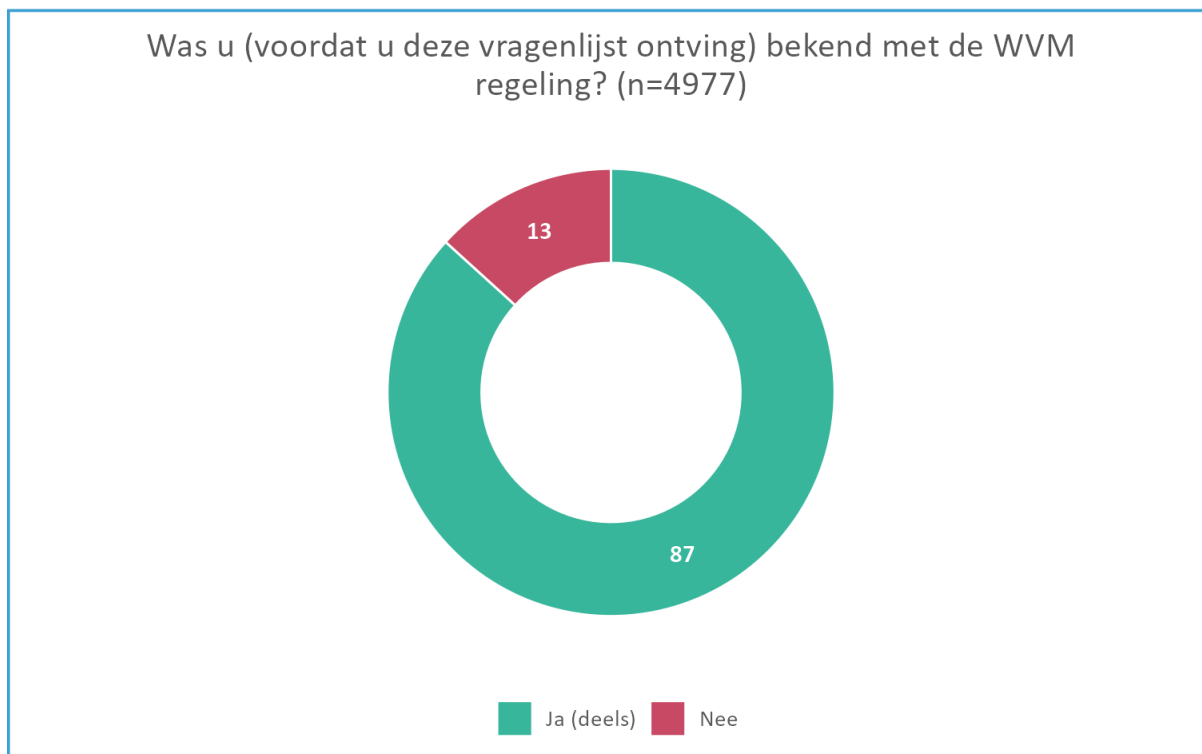
Onderstaande vraag is alleen gesteld aan respondenten die bij de vorige vraag 'Ja' of 'Dat weet ik niet meer' hebben geantwoord.

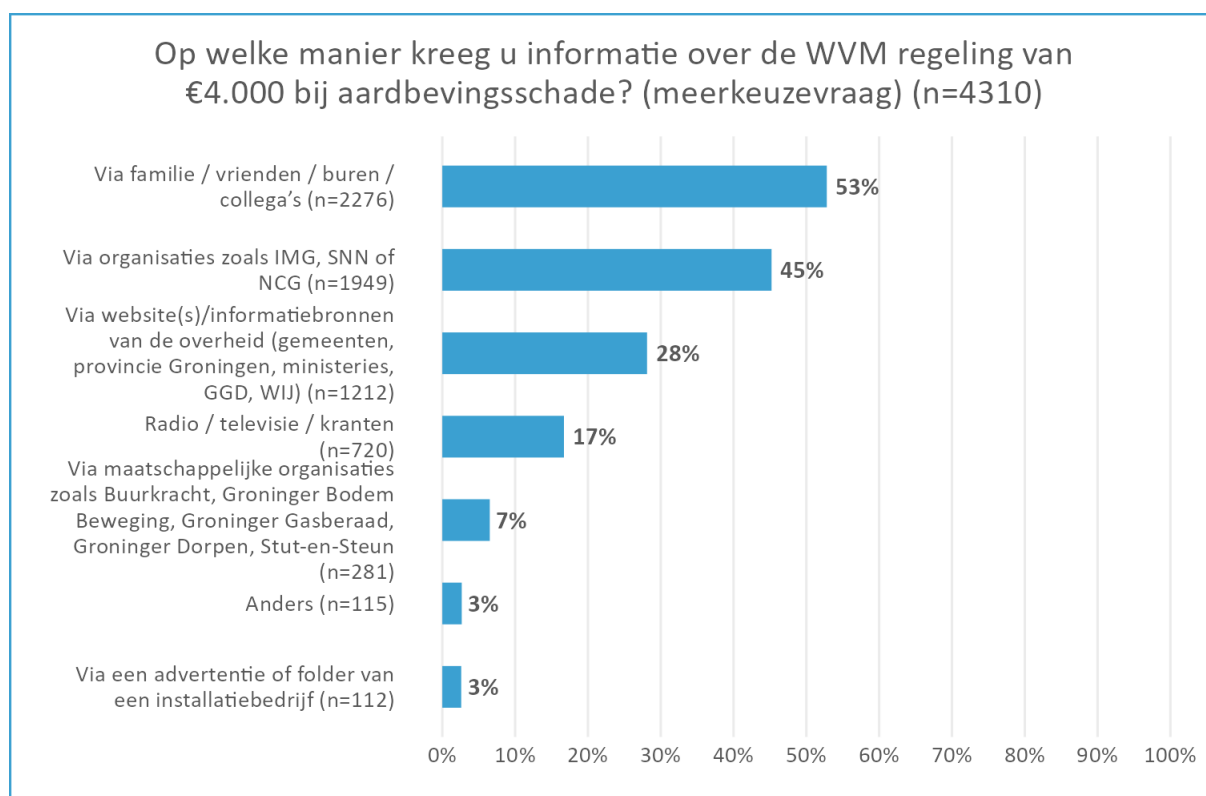
Figuur 10.7: Eigen inschatting over kennis van het aardbevingsdossier van deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

10.3 Bekendheid met (het aanvragen van) de waardevermeerderingssubsidie

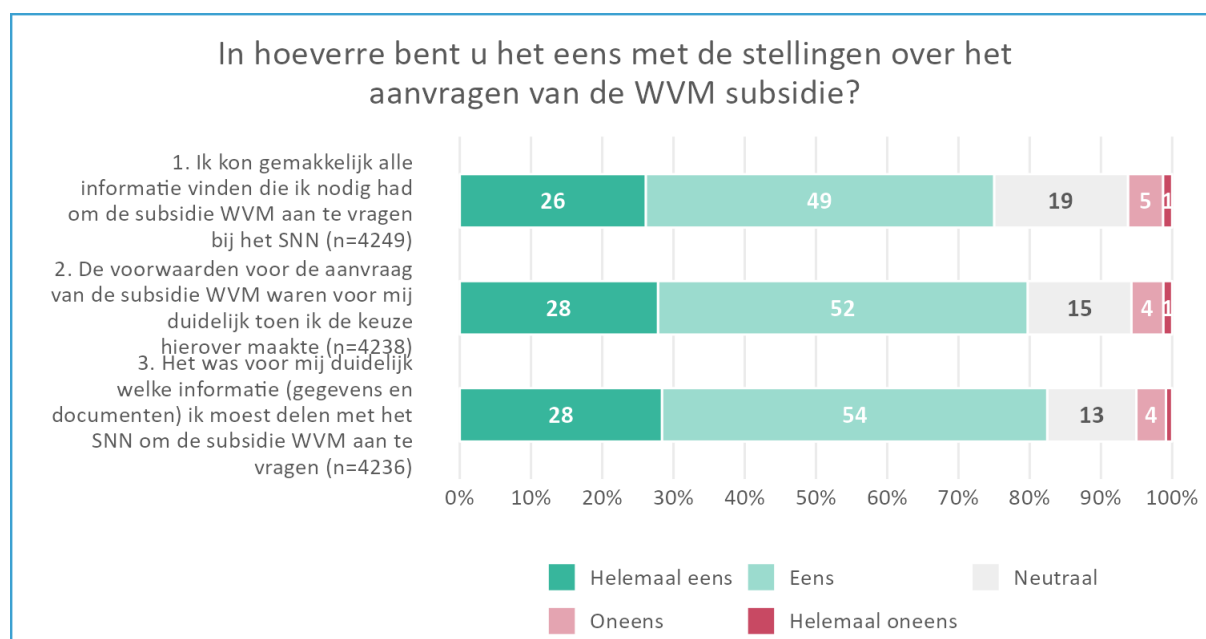
Vragen in dit thema zijn alleen gesteld aan respondenten die een schadevergoeding van ten minste €1.000,- hebben ontvangen of aangaven niet meer te weten of zij dit hebben ontvangen.

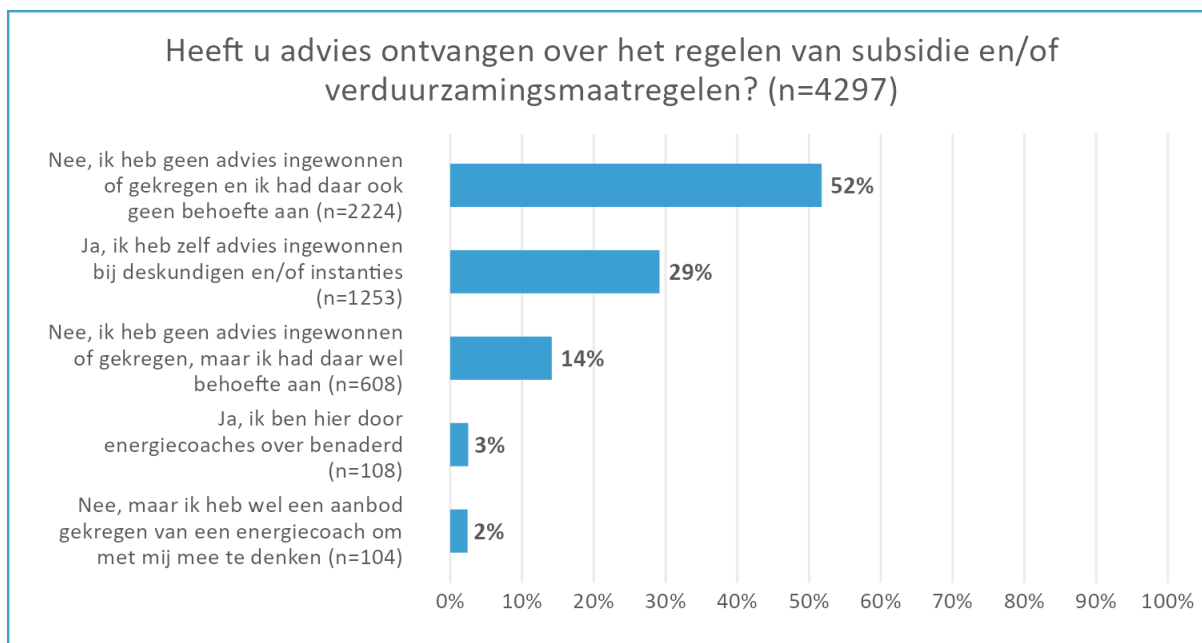
Figuur 10.8: Bekendheid met de WVM BIJ deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Figuur 10.9: Wijze van informatieverstrekking onder deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

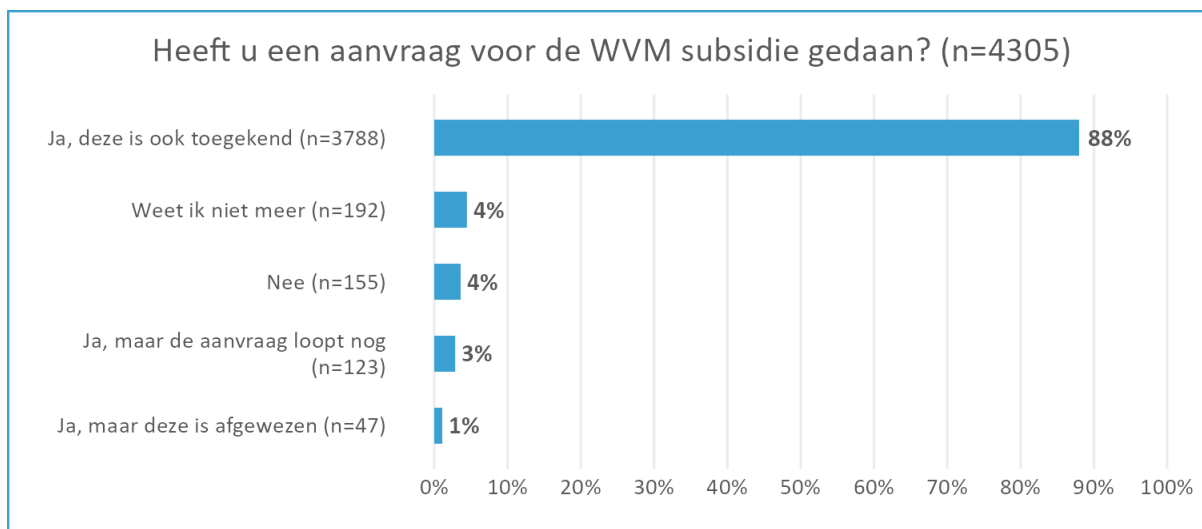
Figuur 10.10: Waardering van informatievoorziening over WVM door deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Figuur 10.11: Inwinnen van advies door deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

10.4 Keuze voor de WVM-regeling ('de EUR 4000 regeling')

Vragen in dit thema zijn alleen gesteld aan respondenten die een schadevergoeding van ten minste €1.000,- hebben ontvangen of aangaven dit niet meer te weten.

Figuur 10.12: Aanvragers WVM onder deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Onderstaande vraag is alleen gesteld aan respondenten die aangaven WVM toegekend te hebben gekregen.

Tabel 10.4: Jaartal van toekenning aanvraag WVM door deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Deze is toegekend in: (n=3572)		
Jaar	n	%
Eerder dan 2014	39	1%
2014	81	2%
2015	184	5%
2016	163	5%
2017	113	3%
2018	114	3%
2019	202	6%
2020	364	10%
2021	544	15%
2022	914	26%
2023	592	17%
2024	235	7%

Onderstaande vraag is alleen gesteld aan respondenten die aangaven dat een aanvraag voor WVM is afgewezen.

Tabel 10.5: Reden voor afwijzing WVM bij deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Wat was de reden dat uw aanvraag is afgewezen? (n=47)		
Antwoordoptie	n	%
Mijn aanvraag voldeed niet aan de minimale schadevergoedingseis (van €1.000,-)	2	4%
Er was eerder gebruik gemaakt van een tijdelijke, vorige regeling voor verduurzaming van mijn woning en er is geen sprake van een nieuwe schade	0	0%
De vorige eigenaar/huurder/beheerder van het gebouw had eerder al gebruik gemaakt van de WVM-regeling en er is geen sprake van een nieuwe schade	1	2%
Ik had niet alle documenten die nodig waren voor de aanvraag	2	4%
Ik had een aanvraag gedaan voor een gebouw dat niet werd bewoond	0	0%
Anders	37	79%
Ik weet niet (meer) waarom mijn aanvraag is afgewezen	5	11%

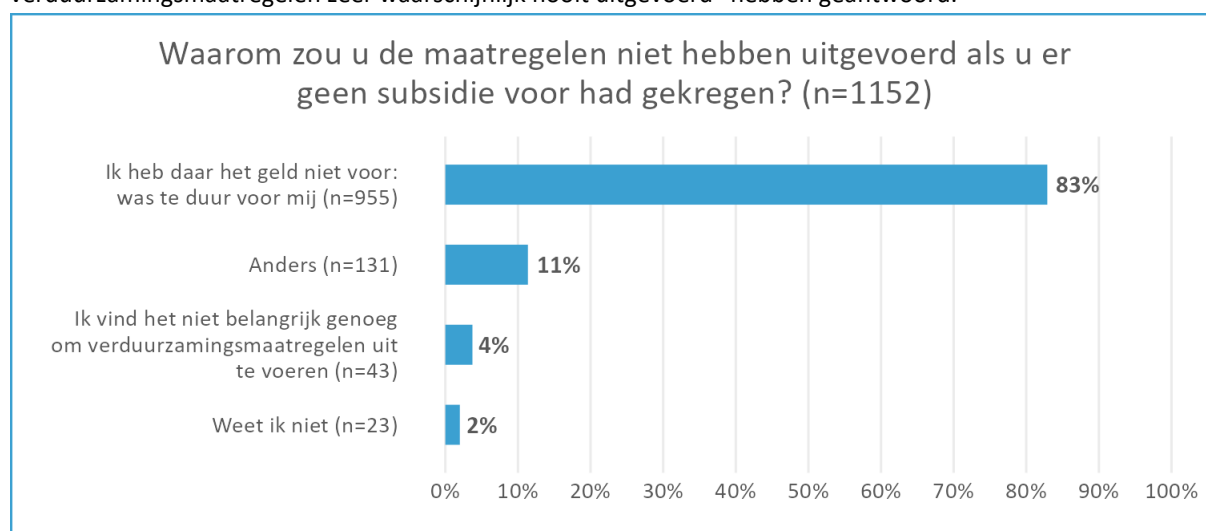
Aan respondenten is gevraagd om een toelichting op bovenstaande vraag. Een aantal respondenten geeft aan dat de aanvraag is afgewezen omdat de datum op de factuur van de verduurzaming voor de datum van toekenning schade was.

Onderstaande vraag is alleen gesteld aan respondenten die aangaven in 2017 of later WVM toegekend te hebben gekregen.

Tabel 10.6: Handelingen in het geval er geen subsidie was toegekend bij deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Welke van de onderstaande situaties komt het meest overeen met uw situatie? (n=3069)		
Antwoordoptie	n	%
Zonder deze subsidie had ik de verduurzamingsmaatregelen zeer waarschijnlijk nooit uitgevoerd	1156	38%
Zonder deze subsidie had ik de verduurzamingsmaatregelen zeer waarschijnlijk wel uitgevoerd, maar was er meer tijd overheen gegaan	1609	52%
Zonder deze subsidie had ik de verduurzamingsmaatregelen zeer waarschijnlijk wel uitgevoerd en ook op korte termijn	215	7%
Anders	28	1%
Weet ik niet	61	2%

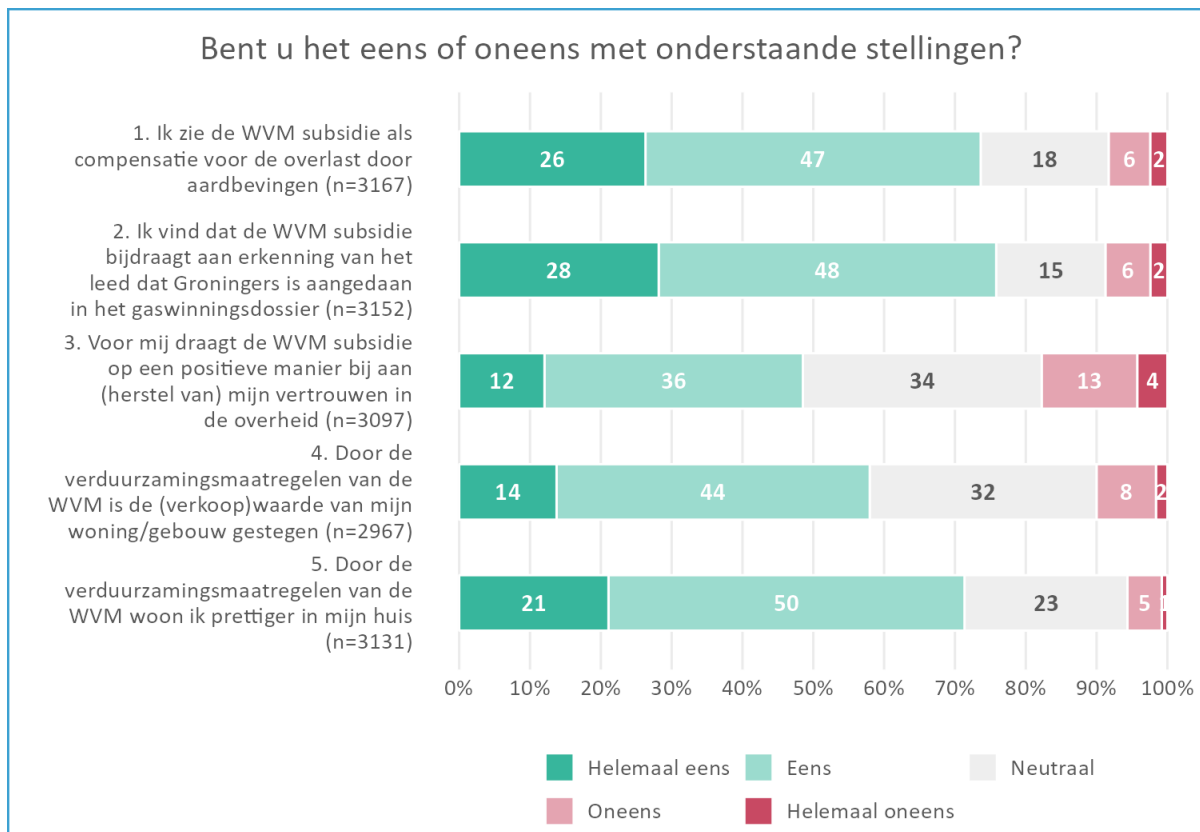
Onderstaande vraag is alleen gesteld aan respondenten die bij de vorige vraag "Zonder deze subsidie had ik de verduurzamingsmaatregelen zeer waarschijnlijk nooit uitgevoerd" hebben geantwoord.

Figuur 10.13: Redenen om geen verduurzamingsmaatregelen uit te voeren zonder WVM bij deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

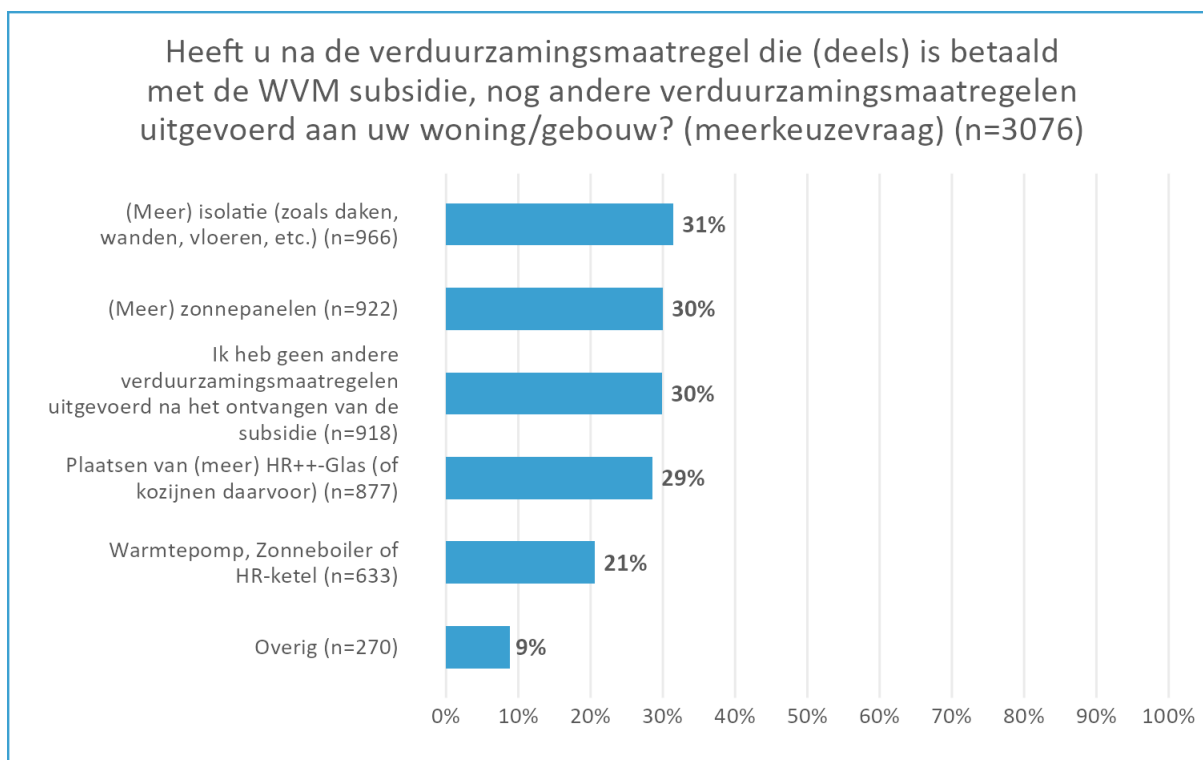
10.5 Verduurzaming door WVM-regeling

De vragen in dit thema zijn alleen gesteld aan respondenten die hebben aangegeven in 2017 of later WVM toegekend te hebben gekregen en aan respondenten die aangaven dat er nog een aanvraag lopende was.

Figuur 10.14: Waardering WVM door deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Aan respondenten is gevraagd om een toelichting op bovenstaande stellingen. Respondenten lichten toe hoe de WVM bijdraagt aan het vertrouwen in de overheid. Een aantal respondenten noemt dat alleen geldt het vertrouwen niet herstelt. Enkele respondenten geven aan dat vertrouwen in de overheid verder gaat dan het aardbevingsdossier. Daarnaast schrijven respondenten over zonnepanelen; respondenten geven aan dat ze dankzij de subsidie zonnepanelen hebben kunnen aanschaffen. Dit scheelt hen in de kosten. Een aantal respondenten vraagt zich af of het hebben van zonnepanelen de waarde van de woning verhoogt en of het laten plaatsen van zonnepanelen überhaupt een goed idee is geweest. Ontwikkelingen op het gebied van de salderingsregeling worden hierbij als argument genoemd.

Figuur 10.15: Overige verduurzamingsmaatregelen onder deelnemers uit het vragenlijstonderzoek

Bijna een derde (30%) geeft aan dat ze geen andere verduurzamingsmaatregelen hebben uitgevoerd. Dit is lager dan de 38% die aangeeft dat ze de verduurzamingsmaatregel zonder de subsidie niet zou hebben uitgevoerd.

10.6 Slotopmerkingen

Als laatste is respondenten gevraagd of ze nog iets kwijt willen over de WVM-regeling. Respondenten geven aan de WVM een goede regeling te vinden. Ze zijn blij met de regeling. Hierbij is een veelgenoemde invulling van de subsidie het plaatsen van zonnepanelen. Er wordt geschreven over het wel of niet in aanmerking komen van de regeling. Dit is niet voor iedereen bekend. Een aantal respondenten vraagt zich ook af of ze in aanmerking komen voor de '10.000-euro-regeling'.

11 | Bijlage V - Gemeentelijke herindelingen

In onderstaande tabel zijn de gemeentelijke herindelingen weergegeven die plaatsvonden gedurende de onderzoeksperiode.

Tabel 11.1: Gemeentelijke herindelingen tijdens onderzoeksperiode

Datum	Fuserende gemeenten	Hedendaagse gemeente
1-1-2018	Hoogezand-Sappemeer, Slochteren, Menterwolde	Midden-Groningen
1-1-2019	Leek, Zuidhorn, Grootegast, Marum	Westerkwartier
1-1-2019	Bedum, Winsum, De Marne, Eemsmond	Het Hogeland
1-1-2019	Bellingwolde, Vlagtwedde	Westerwolde
1-1-2019	Groningen, Haren, Ten Boer	Groningen
1-1-2021	Delfzijl, Appingedam, Loppersum	Eemsdelta

Auteurs

Jesse Hulsebosch – j.hulsebosch@enneus.nl

Claire Kos – c.kos@enneus.nl

Michel Herweijer – m.herweijer@rug.nl

Jan Lunsing – janrlunsing@stibabo.nl

Hoofdkantoor Groningen

Schweitzerlaan 4
9728 NP Groningen

Postbus 473
9700 AL Groningen

Kantoor Utrecht

Arthur van Schendelstraat 650
3511 MJ Utrecht

T. 050 – 711 52 55
info@enneus.nl
www.enneus.nl